

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Kateřina Kořínková

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Amatérský sportovní klub z antropologické perspektivy

Bc. Kateřina Kořínková

Diplomová práce

2011

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina KOŘÍNKOVÁ**
Osobní číslo: **H09676**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Amatérský sportovní klub z antropologické perspektivy**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce Kateřiny Kořínkové se bude zabývat aktivitami amatérského sportovního klubu v Pardubicích z antropologické perspektivy. Pozornost bude věnována projevům kolektivní identity členů klubu a prvkům, které tuto identitu vytváří. Práce se dále zaměří na role jednotlivých členů v rámci klubu, analyzován bude také pohled rodinných příslušníků členů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLANCHARD, Kendall. Antropology of sport: an introduction. 1. vyd. Westport: Greenwood, 1995. 293s. BOURDIEU, Pierre. Teorie jednání : Raisons pratiques : sur la théorie de l'action. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1998. 179 s. ISBN 80-7184-518-3. ČECHÁK, Vladimír; LINHART, Jiří. Sociologie sportu. 1. vyd. Praha : Olympia, 1986. 240s. DYCK, Noel. Games, sports and culture. Oxford : Berg, 2000. 243s. ERIKSEN, Thomas Hylland. Antropologie multikulturních společností : Rozumět identitě. 1. vyd. Praha : Triton, 2007. 268 s. ISBN 978-80-7254-925-2. HELUS, Zdeněk. Psychologické problémy socializace osobnosti. 1. vyd. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 259 s. Knižnice psychologické literatury. SEKOT, Aleš. Sociologie sportu. Brno : Paido, 2006. 410 s. ISBN 80-7315-132-4(brož.). SEKOT, Aleš. Sport a společnost. Brno : Paido, 2003. 191 s. ISBN 80-7315-047-6(brož.).

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Tereza Hyánková, Ph.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2011**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSC.

děkan

L.S.

doc. MgA. Tomáš Petrář, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 6. 2011

Kateřina Kořínková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Tereze Hyánkové, Ph.D. za velmi užitečné rady a cenné připomínky. Velice děkuji také všem svým respondentům za jejich čas a poskytnuté informace, jmenovitě pak děkuji manželům Tylchrtovým za jejich vstřícnost. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala své rodině, která mě podporovala po celou dobu studia.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá fenoménem amatérského sportu v kontextu naší společnosti. Na tento sociální jev je nahlíženo především z antropologické perspektivy. Fenomén je dále analyzován prostřednictvím dat získaných z terénního výzkumu mezi členy konkrétního fotbalového klubu. Pozornost je věnována projevům kolektivní identity členů klubu a prvkům, které tuto identitu utváří. Práce je dále zaměřena na motivy jednotlivců k členství v klubu a dopady takového členství na ostatní sociální vztahy.

KLÍČOVÁ SLOVA

amatérský sport; kolektivní identita; sociální skupina; fotbalový klub

TITLE

Amateur Sports Club from the Anthropological Perspective

ANNOTATION

This master's thesis is concerned with the phenomenon of amateur sport in the context of our society. This social event is considered particularly from the anthropological perspective. The phenomenon is further analyzed through data collected by a field study among members of a particular football club. The attention is paid to the indications of collective identity of the club members, and elements which form this identity. The thesis is further focused on the individuals' motives for the membership and impact of such membership to other social interactions.

KEYWORDS

Amateur Sport; Collective Identity; Social Group; Football Club

Obsah

1 ÚVOD	9
2 SPORT V HUMANITNÍCH VĚDÁCH	11
2.1 ANTROPOLOGIE SPORTU JAKO NOVĚ SE KONSTITUUJÍCÍ SUBDISCIPLÍNA	11
2.2 SOCIOLOGIE SPORTU.....	14
3 METODOLOGIE	17
3.1 FÁZE VÝZKUMU.....	17
3.2 METODY VÝZKUMU.....	20
3.3 REFLEXE VÝZKUMNÍKOVI POZICE V TERÉNU	26
3.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	27
4 LOKÁLNÍ AMATÉRSKÝ SPORT	28
4.1 SPORT JAKO SOCIALIZAČNÍ ČINITEL	28
4.2 SOCIÁLNÍ ASPEKTY AMATÉRSKÉHO LOKÁLNÍHO SPORTU.....	32
4.3 KATEGORIE VOLNÉHO ČASU	35
5 SPORTOVNÍ KLUB TORPEDO	37
5.1 VZNIK A HISTORIE KLUBU	37
6 ČLENSTVÍ VE SPORTOVNÍM KLUBU TORPEDO	43
6.1 MOTIVACE ČLENŮ	43
6.2 KOLEKTIVNÍ IDENTITA	48
6.3 SYMBOLY	52
6.4 MY VERSUS ONI: RIVALITA MEZI TÝMY	55
7 SPORTOVNÍ KLUB JAKO SOCIÁLNÍ SKUPINA	58
7.1 VLASTNOSTI SPORTOVNÍHO DRUŽSTVA JAKO SOCIÁLNÍ SKUPINY	59
7.2 SOCIÁLNÍ VAZBY	62
8 ZÁKLADNA	66
8.1 ZÁKLADNA JAKO MÍSTO SETKÁNÍ.....	66
8.2 SPORT A KONZUMACE ALKOHOLU: DVĚ KATEGORIE, KTERÉ SE NAVZÁJEM NEVYLUČUJÍ	68
9 ZÁVĚR	71
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
11 SEZNAM PŘÍLOH	77

1 Úvod

Sociálně vědní zkoumání takového fenoménu, jakým je amatérský volnočasový sport, není v rámci humanitních věd a zejména pak v rámci sociální antropologie příliš obvyklé. Přitom sociální povaha tohoto fenoménu skýtá řadu oblastí a tematických okruhů, skrze které lze velmi efektivně zkoumat sociální realitu v kontextu dané společnosti. Tyto skutečnosti se staly hlavním motivem pro realizaci výzkumu zpracovaného v této diplomové práci. Dalším důležitým motivem pro takto zaměřený výzkum byl fakt, že se v mém nejbližším okolí vyskytuje amatérský sportovní klub, prostřednictvím kterého lze daný fenomén volnočasového sportu vhodně postihnout.

Předkládaná práce se sestává z jedenácti kapitol. V úvodní části této práce je ústřední snahou přiblížit studium sportu a her v kontextu humanitních věd. Nebylo však předním úmyslem vytvořit chronologický popis studia sportu v rámci každé sociálně vědní disciplíny, naopak pozornost je zaměřena na výzkum sportovních a pohybových aktivit uvnitř disciplíny sociální a kulturní antropologie a sociologie. Obor sociologie byl vybrán zejména pro význačnou spjatost s antropologií a především pak pro orientaci tohoto oboru na výzkum sportu také v rámci českého prostředí, čímž se tato disciplína v jistém smyslu posunula před samotnou antropologii.

Významnou část této práce tvoří kapitola zabývající se metodologií. V rámci této kapitoly je komplexně popsán průběh celého výzkumu, vybrané metody a zároveň je zohledněna vlastní pozice v terénu. Kapitulu uzavírá definice nejvýznamnějších výzkumných otázek, na které jsou dále v práci hledány relevantní odpovědi.

Pro další kapitoly je charakteristické teoretické zarámování jednotlivých vybraných témat a tento rámec je poté doplňován vlastními interpretacemi dat získaných v terénu. Dle tohoto modelu je v tomto textu zpracováno téma lokálního amatérského sportu. Obecněji je v rámci této kapitoly pojednáno o socializačních vlastnostech sportu, pozornost je také obrácena k fenoménu moderní doby, tedy ke kategorii volného času, která je (jak je v práci ukázáno) velmi úzce spjata s amatérským

sportem. Interpretace dat z terénu je nejvíce uplatněna při formulaci sociálních aspektů lokálního amatérského sportu.

Tato práce se zabývá členy konkrétního sportovního klubu s názvem Torpedo. Tento klub byl založen před dvaceti lety, tudíž nedisponuje dlouholetou historií, jak je to běžné u většiny ostatních klubů v rámci dané soutěže. V této souvislosti je pozornost věnována motivům, které členy vedly k založení tohoto fotbalového klubu, současně je také stručně nastíněna historie klubu.

Šestá kapitola je zaměřena na členství ve sportovním klubu Torpedo, přičemž na toto členství je nahlíženo z několika úhlů pohledu. Opět je probíráno téma motivací členů, tentokrát však motivací k samotnému členství v Torpedu. Významnou část tvoří v antropologii často skloňované téma identity se zaměřením na identitu kolektivní a její konstruování skrze systém konkrétních symbolických předmětů a symbolického jednání. S tématem kolektivní identity také souvisí způsob vnímání ostatních klubů na úrovni této soutěže a zpětně způsob, jakým je vnímáno samo Torpedo.

Sportovní klub Torpedo je také nutné vymezit jako sociální útvar určitého typu. V tomto smyslu je na sportovní klub nahlédnuto jako na sociální skupinu, která oplývá jistými charakteristickými vlastnostmi. Tyto vlastnosti jsou v textu vztáhnuty k objektu výzkumu a dále analyzovány. Stěžejním tématem se pak stává vliv členství na ostatní sociální vztahy zejména pak vztahy partnerské.

Přes skutečnost, že se práce zabývá výzkumem sportovního klubu, byla do textu zařazena kapitola pojednávající o „základně“ členů klubu, kterou je konkrétní restaurační zařízení v Pardubicích. Touto kapitolou je demonstrována úzká provázanost tohoto druhu sportu s trávením volného času formou scházení se v restauračním zařízení běžně nazývaném hospoda a konzumací některých alkoholických nápojů.

2 Sport v humanitních vědách

Náplní této kapitoly je postihnout vývoj, základní aspekty, přístupy a v neposlední řadě představit významné badatele nově se konstituujícího podoboru sociální antropologie – antropologie sportu. Vhodné teoretické doplnění v této oblasti výzkumu poskytuje sociologický přístup ke studiu sportu, který je blíže představen v druhé části této kapitoly. Na závěr se snažím o jisté srovnání antropologického a sociologického bádání v oblasti sportu.

2.1 Antropologie sportu jako nově se konstituující subdisciplína

Jednotlivá historická tvrzení o existenci sportovních pohybových aktivit se shodují v názoru, že pohybové herní aktivity existovaly ve všech známých kulturách, dokonce je lze považovat za nedílnou součást kulturního vývoje.¹ Zdá se tedy, že tělesná cvičení, lidské hry a sport jsou s lidskou kulturou spojeni od nepaměti, ne vždy však funkce těchto aktivit byla totožná. Pro různá období a odlišné kulturní oblasti je charakteristické specifické vnímání těchto aktivit, v mnoha případech se také liší účel, za kterým je sport provozován.

Výše zmíněná skutečnost si svou povahou vyžaduje prozkoumání z hlediska sociálně vědních oborů. Různé aspekty sportu a sportovního diváctví se již běžně stávají předmětem studia velké škály humanitních věd počínaje historií, sociologií, politologií, psychologií, geografii, ekonomii a konče filozofií. Sport je však poměrně novou oblastí zájmu pro sociálně kulturní antropology. Na druhou stranu je třeba uvést, že již od vzniku disciplíny v devatenáctém století etnografičtí badatelé obraceli svůj zájem ke sportu a hrám různého typu.² Tyto výzkumy byly ovšem velmi ojedinělé, rozhodně se tedy nedá uvažovat o určitém systematickém antropologickém bádání v oblasti sportu.

¹ SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 29

² DYCK, Noel. Getting into the Game: Anthropological Perspectives on Sport-Introduction. *Anthropologica*, 2004, 46: s. 3-9

Jeden z prvních etnografů, který zpracoval téma spojené se sportem a hrou, je James Mooney (1890). Mooney ve stejném roce, kdy vedl výzkum náboženství Tance duchů u severoamerických Indiánů, provedl také dílčí výzkum, jehož předmětem byla míčová hra u kmene Čerokí. Krátce po tomto počínu přispěl z hlediska tematiky také Stewart Culin (1907) svou komplexní studií morfologie a náboženského významu her též u severoamerických Indiánů. Tradiční hry a atletické soutěže amerických Indiánů byly také v zájmu některých dalších antropologů v devadesátých letech minulého století, jako byl například Peter Nabokov (1987) či Joseph B. Oxendine (1988).³

V rámci sociální a kulturní antropologie lze však také pozorovat práce některých eminentních antropologů, kteří ve svém výzkumu dospěli k závěru, že právě sportovní praktiky se staly významnými faktory jejich zkoumání. Do této kategorie můžeme bezesporu zařadit Clifforda Geertze (1972) a jeho výzkum kohoutích závodů na Bali, skrze které se snažil odhalit významy utvářející baliněskou kulturu a charakter.⁴

Nicméně od roku 1980 můžeme také pozorovat antropologické monografie, jejichž hlavním cílem je právě studium specifických sportů v různých oblastech světa. Mezi takové lze zařadit práce zabývající se maskulinitou, ideologií a bojovými zápasy v Indii (Joseph S. Alter, 1992), nebo dílo pojednávající o baseballu na hranici mezi Mexikem a Texasem (Alan M. Klein, 1997)⁵

Tento krátký, avšak rychle se rozrůstající seznam literatury, demonstruje to, že spojení sportu a antropologie můžeme považovat ve výzkumu sociální reality za přínosný svazek. Nejprve je třeba si však stanovit, co studium sportu může antropologii nabídnout a naopak co antropologie může odhalit studiem sportu jako významného aspektu sociálního života.

Jak tedy uchopit studium sportu z antropologického hlediska? Sport můžeme studovat jako prizma, skrze které se na povrch vynořují převládající sociální a kulturní tendence ve zkoumaných společnostech. Sport se na základě takového antropologického

³ Tamtéž

⁴ KING, C. Richard. Preoccupations and Prejudices: Reflections on the Study of Sports Imagery. *Anthropologica*, 2004, 46: s. 29-37

⁵ DYCK, Noel. Getting into the Game: Anthropological Perspectives on Sport-Introduction. *Anthropologica*, 2004, 46: s. 3-9

studia stává tématem velmi podobným mnoha jiným v antropologii tradičním tématům. Dle Lithmana by dokonce mělo antropologické studium sportu tvořit jeden ze základních aspektů, který pomůže odbourat přirozené zábrany antropologa bádát v rámci vlastní společnosti.⁶

Jiný přístup ke studiu her a sportu zdůrazňuje antropologický potenciál zkoumat a nově konceptualizovat etnické, třídní či genderové hranice v rámci každodenního života. Celý komplex vztahů a významů, které vznikají mezi atletickými závodníky, sportovními týmy či sportovními diváky zavazují výzkumníka k tomu, aby přihlédl k širšímu společenskému kontextu, ve kterém se sport či hra odehrává nebo je konzumována.⁷

Výše zmíněné teze k antropologickému uchopení fenoménu sportu a her, který je mimo jiné v současnosti prostoupen napříč všemi společnostmi, jsou pouze jistými možnostmi či návody. V konečném důsledku to, jak se ke studiu sportu postaví sám badatel, také závisí na jeho určité teoretické vyhraněnosti. Obecně lze konstatovat, že k antropologickému studiu her a sportu lze přistoupit z mnoha různých směrů. Jako příklad lze uvést přístup ke studiu her a tělesných aktivit dvou významných antropologů: Victora Turnera a Marcela Mause. Ústředním objektem zájmu antropologova Victora Turnera bylo pozorování způsobů a forem lidské hry. Turner na základě takového pozorování vyzdvihl dramatické, expresivní a antistrukturální vlastnosti hry. Jiným způsobem ke studiu tělesných aktivit přistupoval Marcel Mauss, který vytvořil koncept „techniky těla“. Označil aktivity jako běhání, plavání a hry jako významné objekty určené k sociální analýze, zároveň nabádal k etnografickým výzkumům různých způsobů, kterými lidé užívají své tělo, neboť toto by mohlo být dále napojeno na širší sociální procesy, které je třeba odhalit.⁸

V rámci této nové stále se konstituující subdisciplíny se již také objevilo místo pro kritiku jednostranného antropologického (avšak nejen antropologického) pojetí sportu jako objektu výzkumného zájmu. Lithman upozorňuje na jeden důležitý aspekt

⁶ LITHMAN, Y. Georg. Anthropologists on Home Turf: How Green is the Grass? *Anthropologica*, 2004, 46: s. 17-29

⁷ DYCK, Noel. Getting into the Game: Anthropological Perspectives on Sport-Introduction. *Anthropologica*, 2004, 46: s. 3-9

⁸ Tamtéž

objevující se v mnoha nejen antropologických pracích pojednávajících o sportovní tématicke. Sport je v těchto pracích automaticky zobrazen jako nastavené zrcadlo společnosti, ve které se sport odehrává. Převládá tedy názor, že sport odráží třídní rozdíly, genderové konstrukce a nacionalistické tendence. Lithman však s tímto nesouhlasí a říká, že sport pouze nereflektuje danou společnost, ale má také své zkoumatelné kvality.⁹ Sport je pro ty, kteří se ho účastní (sportovci, trenéři, diváci) něco autentického a reálného jako cokoliv jiného v dané společnosti, sport má svou vlastní autonomii, tedy i sport může fungovat jako iniciátor vzniku nových významů ve společnosti a toto je třeba v rámci jednotlivých výzkumů brát v úvahu.

2.2 Sociologie sportu

Jak již bylo výše zmíněno, různé aspekty sportu lze pojmout z hlediska mnoha společenskovedních disciplín. Není mým úmyslem v této práci vyjmenovávat a popisovat jednotlivé přístupy ke sportu z hlediska každé humanitní disciplíny, ráda bych však v krátkosti přiblížila sociologický pohled na studium sportu, jelikož sociologie má v mnoha ohledech velmi blízko k antropologii a poznatky ze sociologického bádání v oblasti sportu mohou být pro antropologii v lecčem přínosné a naopak. Sociologii sportu zde uvádím také z důvodu toho, že z jejich některých poznatků v této práci vycházím.

Na úplný počátek této krátké podkapitoly bych ráda uvedla specifický pohled na studium sportu z historicko-sociologického hlediska, který zaujal Norbert Elias, jehož doménou byl výzkum běžných sociologických kategorií v rámci tzv. civilizační teorie, sport nevyjímaje. Podle Eliase dochází v rámci civilizačního procesu k potlačování lidských pudů a ke zvýšené senzitivitě civilizovaného člověka vůči násilí a brutalitě. Příležitosti k projevům vzrušení jsou v mnoha sférách společenského života vážně omezeny. Toto permanentní ovládání pudů a emocí vyvolává u člověka potřebu uvolnění a právě tuto potřebu ve všech směrech uspokojuje sport.¹⁰

⁹ LITHMAN, Y. Georg. Anthropologists on Home Turf: How Green is the Grass? *Anthropologica*, 2004, 46: s. 17-29

¹⁰ ŠUBRT, Jiří. *Civilizační teorie Norberta Eliase*. Praha: Karolinum, 1996, s. 61-63

Mezi další badatele věnující se v současnosti sociologii sportu bezesporu patří Jay J. Coakley a Ellis Cashmore. Co se týče českých badatelů v oblasti sociologie sportu, můžeme jmenovat Aleše Sekota, Vladimíra Čecháka či Pavla Slepíčku. Pokud srovnáme antropologickou a sociologickou tvorbu k tématu sportu a her v rámci českého prostředí je sociologie o krůček dále před antropologií.

Sport je z hlediska těchto sociologů chápán jako sociálně konstruovaný a kulturní fenomén, který v lidské společnosti zaujímá význačné postavení. Samotný sport je v kontextu sociologického chápání definován jako specifická lidská aktivita, odlišná od jiných činností, vyznačující se ozvláštňující sociální dynamikou a mající svébytné sociální důsledky.¹¹ Sport v tomto smyslu lze nepochybně považovat za sociologicky barvitou scénu reflektující dynamiku změn hodnotového světa, zájmů a činností současného lidstva.¹²

Výše jsme si definovali, jak sociologové chápou v kontextu jejich vlastní vědy kategorii sportu, nyní je nasnadě objasnit, jak sami sociologové deklarují svůj přístup k této kategorii. Pro sociologický přístup ke sportu je charakteristické úsilí pochopit vzájemnou vazbu mezi sportem, společností a jejím sociálním systémem.¹³ Sociologie sportu tedy stojí před úkolem popsat a vysvětlit sociálně a kulturně podmíněné postavení sportu ve společnosti, získat přehled o bohatém spektru vztahů sportu a společnosti, klást si kritické otázky týkající se jeho soudobého fungování v sociálním životě, zaměřit se na společenské a kulturní kontexty sportu.¹⁴

Cílem sociologů tedy není pouhý popis samotných sportovních aktivit, naopak zásadní je postavení sportu v dané společnosti a jeho reflexivní povaha, která sociologovi zprostředkovává různé informace o konkrétní společnosti. Sociologové tedy nezkoumají sport sám o sobě, ale ve vztahu ke společnosti. Společnost pak v tomto smyslu nelze chápat jako nějakou homogenní entitu, spíše jde o souhrn mnoha odlišných oblastí života společnosti. Na základě toho také sociologové mohou přistupovat ke studiu sportu.

¹¹ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 10

¹² SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 7

¹³ ČECHÁK, Vladimír, LINHART, Jiří. *Sociologie sportu*. Praha : Olympia, 1986, s. 20

¹⁴ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 10

Stejně tak jako v antropologii sportu, o které jsem pojednávala v předešlé kapitole, i v sociologii existuje možnost mnoha přístupů ke studiu sportu, což právě závisí na heterogenní povaze sociálního života společnosti. Sociolog tak může zkoumat provázanost sportu a rodiny, ekonomiky, náboženství, politiky, médií apod. Význačnou nově se utvářející oblastí sociologie sportu je výzkum sportu v souvislosti s postupující světovou globalizací.

Na tomto místě se nabízí možnost srovnání obou disciplín, tedy nově se konstituující antropologie sportu a více ustavené sociologie sportu. Obrátme se nejdříve ke klasickému srovnání obou disciplín, kdy antropologie se tradičně odlišovala od sociologie tím, že za prvé kladla velký důraz na terénní výzkum a za druhé studovala zejména neindustriální společnosti. Naopak sociologie se soustředila na pochopení a kritiku moderních společností.¹⁵ Nyní se pokusím toto klasické srovnání vztáhnout na požadované srovnání obou humanitních oborů zaměřených na sport. Myslím, že rozdílnost obou oborů založená na výzkumu neindustriálních a moderních společností je do jisté míry překonán. Od 60. let minulého století se antropologie běžně začala zajímat o výzkum vlastních moderních společností, což také z části demonstruje vznik nových subdisciplín, kterou je mimo jiné i antropologie sportu. V rámci srovnání obou podoborů tedy nehledejme rozdíl v typu zkoumané společnosti, ale v tom, jakým způsobem k výzkumu sportu v rámci vlastní společnosti přistupují antropologové a jakým způsobem sociologové. Důležité je si uvědomit, že obě disciplíny zkoumají sport jako společenský a kulturní fenomén, antropologie se však zaměřuje na takto definovaný sport v lokálním měřítku, oproti tomu sociologie v měřítku celospolečenském. Není mým záměrem na základě takového srovnání jednu či druhou subdisciplínu znehodnotit, či podrobit jisté kritice. Naopak, tímto srovnáním chci zdůraznit nezastupitelnost obou oborů ve výzkumu současných společností a možnou vzájemnou provázanost, kdy si zejména teoreticky mohou být obě subdisciplíny vzájemně nápomocny. Dokladem toho může být příklad mé vlastní diplomové práce, kdy se mi sociologické poznatky o sportu staly vhodným podpůrným materiálem.

¹⁵ ERIKSEN, T. Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: Příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha : Portál, 2008, s. 45

3 Metodologie

Cílem této kapitoly je seznámení čtenáře s celým procesem terénního výzkumu, na kterém je tato práce postavena. První část této kapitoly je věnována podrobnému popisu jednotlivých etap, do kterých byl celý terénní výzkum rozdělen. Důležitou podkapitolu také tvoří úzké pojednání o užitých metodách v terénu, do rámce této podkapitoly bylo také zasazeno neméně důležité rozebrání etické stránky terénního výzkumu. Vymezit pozici výzkumníka v terénu jsem se pokusila v následující stejnojmenné podkapitole. Vše uzavírá přesná definice cíle celého výzkumu, která je doplněna výzkumnými otázkami, na které jsem v terénu hledala relevantní odpovědi.

3.1 Fáze výzkumu

Celý terénní výzkum lze rozdělit do několika fází, které na sebe víceméně navazují, v určitých momentech však docházelo k situacím, kdy jedna fáze začala ve chvíli, kdy předešlá fáze ještě nebyla zcela ukončena, fáze výzkumu tedy není třeba chápat jako ohraničené časové úseky. Spojujícím prvkem všech fází výzkumu bylo kontinuální studium literatury. Jednotlivé fáze lze pojmenovat následovně: fáze počáteční, fáze přípravná, fáze realizační a finální fáze zpracování dat.

V *počáteční fázi* výzkumu bylo mým cílem stanovit si téma práce, zjistit jeho relevantnost na základě konzultací a nalézt vhodnou literaturu, která se k tématu bude vázat a náležitě mou práci teoreticky podložit. Tato fáze pro mě osobně byla však nejobtížnější. Před ustavením tématu, kterému se věnuji v této práci, jsem měla určené zcela odlišné téma, zde jsem se však setkala s nepřekonatelnými potížemi přímo v terénu v souvislosti s hledáním vhodných respondentů. Tato zásadní překážka mě na podzim roku 2010 donutila přemýšlet nad kompletní změnou tématu, které však už muselo být závazné vzhledem k časové tísni. V této etapě hledání nového tématu jsem začala stagnovat, sice jsem měla několik myšlenek či nápadů, které se mi zdály zajímavé nebo by stály za prozkoumání z antropologického hlediska, avšak možná vlivem předešlého neúspěchu jsem stále hodnotila uchopitelnost jednotlivých možných témat a vždy jsem nakonec nabyla dojmu, že to není úplně to pravé. Začala jsem o tomto problému diskutovat se svými rodinnými příslušníky a známými, tyto diskuze

měly jediný záměr, tedy získat inspiraci k nalezení nového tématu. Nakonec právě na základě diskuze s mojí nynější klíčovou informátorkou jsem objevila téma své práce. Zajímavé je, že jsem o amatérském sportovním klubu, který je předmětem mého výzkumu, velmi okrajově věděla již dříve, nikdy by mě však nenapadlo v této oblasti provádět antropologický výzkum. V tomto směru považuji tyto diskuze v souvislosti s hledáním nových podnětů k antropologickému výzkumu za velmi plodné.

Po určení tématu práce následovalo studium dostupné literatury vážící se k této v antropologii ne příliš obvyklé tematice, tedy tematice lokálního neprofesionálního sportu ve společenském kontextu. Výsledkem této fáze tedy bylo určení tématu práce a podrobné seznámení se s potřebnou literaturou.

Po počáteční fázi následovala *fáze přípravná*. Toto období lze časově ukotvit do měsíce března roku 2011. Důležitou součástí této etapy byl častý kontakt s mou klíčovou informátorkou, která mi posléze umožnila přístup k mým dalším respondentům. Na tomto místě by dle mého názoru bylo vhodné definovat vztah výzkumníka a klíčového informátora potažmo vztah klíčového informátora ke zkoumané skupině. Definování těchto vztahů bych začala následujícími informacemi: manžel klíčové informátorky zastává ve mnou zkoumaném amatérském klubu funkci organizátora a tentýž manžel je zároveň otcem mého přítele. Svou klíčovou informátorku tedy znám nezávisle na výzkumu již tři roky, stejně tak jako manžela informátorky.

Používaný termín klíčový informátor je na místě. Veškeré kontakty na členy amatérského sportovního klubu jsem získala právě od své informátorky či zprostředkovaně od manžela informátorky. Velmi přínosná pro mě však byla návštěva fotbalového utkání, na které mě informátorka doprovodila. Tuto návštěvu fotbalového utkání před realizací výzkumných interview považuji za velmi přínosný aspekt celého výzkumu. Právě při této příležitosti jsem velkou většinu svých budoucích respondentů poznala osobně a prostřednictvím své informátorky, která mnoho členů velmi dobře zná, jsem mohla představit svůj výzkumný záměr. Přínosná byla tato událost také v tom, že jsem od budoucích respondentů získala svolení k tomu, převzít od informátorky kontakty na ně samotné ve formě telefonních čísel a posléze se svým respondentům sama telefonicky ozvat. Na tento fotbalový zápas mi na popud

informátorky byla také dovezena a zapůjčena kronika klubu, jejíž části si lze prohlédnout v příloze této práce. V neposlední řadě užitek této návštěvy spatřuji v tom, že již v přípravné fázi jsem mohla do určité míry započít i nezúčastněné pozorování.

Po získání telefonických kontaktů na jednotlivé respondenty začala *fáze realizační*. Počátek tohoto období je spojen s telefonickým kontaktováním respondentů. Zde se projevil již výše zmíněný užitek z návštěvy fotbalového utkání, po opětovném představení a znovu připomenutí mého výzkumného záměru byli všichni respondenti ochotni se sejít. Časové vymezení této fáze lze určit od dubna do května letošního roku. Vysokou intenzitu a časovou úsporu výzkumu mi umožnil aspekt lokality výzkumu. V souvislosti s tím, že se jedná o ryze pardubický sportovní klub, jehož členové téměř bez výjimky pocházejí z Pardubic a jeho nejbližšího okolí, všechna interview, zúčastněná a nezúčastněná pozorování, která jsou výsledkem realizační fáze, proběhla v místě mého bydliště, tedy v Pardubicích, „odpadlo“ mi tedy cestování za respondenty do vzdálenějších míst či pobyt ve vzdálené lokalitě za účelem realizace výzkumu.

V rámci realizační fáze, jak již bylo výše zmíněno, kromě uskutečněných rozhovorů s jednotlivými respondenty jsem také měla možnost zúčastnit se některých kolektivních akcí, kde se mi naskytla jedinečná příležitost pozorovat jedince v rámci celé skupiny. Konkrétně šlo o další fotbalové utkání, kde byl kromě nezúčastněného pozorování proveden rozhovor se čtyřmi respondenty současně. V konečném období této fáze jsem také byla pozvána na oslavu narozenin jednoho z mých respondentů, které se účastnili i někteří další členové klubu.

Poslední fází výzkumu je *fáze zpracování dat*, tato finální fáze časově spadá do měsíce května a částečně do měsíce června letošního roku. Významnou složkou této fáze byl bezesporu náslech a přepis získaných rozhovorů. Na základě takto získaných dat mohlo dojít k jejich vyhodnocení a následné analýze. Výsledky výzkumu jsou následně zpracovány v dalších kapitolách této práce.

3.2 Metody výzkumu

Náplní této podkapitoly bude podrobnější popis jednotlivých užitých metod ve vztahu ke konkrétnímu výzkumu amatérského sportovního klubu. Dále bude také více rozvinut způsob, jakým byla data analyzována a zpracována.

Ve svém výzkumu amatérského sportovního klubu jsem se držela zásad kvalitativního výzkumu, který jsem vyhodnotila jako nejvhodnější formu výzkumu v souvislosti s tím, že se jedná o zkoumání početně malé skupiny. Podle Hendla síla kvalitativních dat spočívá v tom, že jsou přirozeně uspořádaná a popisují každodenní život. Vyznačují se lokální zakotveností a nejsou vytrhována z kontextu dění.¹⁶ Při terénním výzkumu jsem použila metody polostrukturovaného rozhovoru, zúčastněného a nezúčastněného pozorování.

Se všemi respondenty bylo vedeno interview neboli výzkumný rozhovor. „*Výzkumný rozhovor můžeme charakterizovat jako proces, jehož cílem je prostřednictvím záměrně vyvolané interakce mezi tzv. tazatelem a respondentem získat informace, potřebné k pochopení určité problémové oblasti.*“¹⁷ Pro výzkum jsem konkrétně použila formu polostrukturovaného rozhovoru, tato forma je charakteristická tím, že výzkumník si předem připraví okruh témat, o kterých s respondentem hodlá mluvit. Výzkumník však u každého jednotlivého tématu ponechá dotazovanému možnost zvolit si svůj vlastní směr hovoru a pouze jej navede zpět, když se od tématu příliš odchýlí.¹⁸

K dosažení interview s předem vytipovanými respondenty bylo nezbytné většinu respondentů předem telefonicky kontaktovat a smluvit si schůzku. Ne vždy to však bylo nutností, některé rozhovory mi domluvila má klíčová informátorka tak, že jsme za respondentem jeli spolu s informátorkou a interview probíhalo za účasti tří osob: výzkumník, respondent a informátorka. Tento případ se udál celkem dvakrát. V druhém případě se k nám na posledních několik minut rozhovoru přidal ještě další respondent, takže interview nakonec probíhalo v celkovém počtu čtyř osob. S respondentem, který

¹⁶ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008, s. 161

¹⁷ PAVLICA, Karel, et al. *Sociální výzkum, podnik a management*. Praha : Ekopress, 2000, s. 52

¹⁸ MURPHY, Robert F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha : Sociologické nakladatelství 2004, s.

se k nám v tomto případě přidal jako poslední, jsem posléze však vedla ještě individuální rozhovor. Zkušenost s větším počtem respondentů jsem měla ještě jednu. V tomto případě šlo o dva respondenty (respondent muž a respondent žena) bez přítomnosti informátorky, přičemž jednoho z respondentů jsem již znala z předešlého interview a s druhým respondentem jsem se setkala poprvé.

Povaha těchto kolektivních rozhovorů může být dvojitá. V prvním případě další osoba a její zasahování do rozhovoru může mít nežádoucí vliv na respondentovo odpovídání na otázky, tímto mám na mysli, že se další osoba stává rušivým elementem, který znesnadňuje soustředěnost respondenta a kontinuitnost jeho odpovědí. Na druhé straně může být takovýto druh rozhovoru v konečném důsledku velmi plodný. Respondentovi, který je ostýchavý, může další osoba pomoci překonat prvotní nervozitu a lehce tak navodit uvolněnou atmosféru. Dalším pozitivním faktorem takto vedených rozhovorů je interakce mezi respondenty navzájem, ze které můžou vzniknout velmi zajímavá data a podněty k dalšímu zkoumání. Kdybych výše zmíněné měla vztáhnout na moje zkušenosti s více početnou skupinou respondentů v rámci jednoho interview, většinou jsem se setkala s druhou variantou (pozitivní dopad). V jednom případě jsem však zaznamenala i negativní působení jedné osoby na druhou, zejména šlo o zdrženlivost respondenta při odpovídání na otázky vlivem přítomnosti druhé osoby a jejich zásahů do rozhovoru. Toto jsem se snažila překonat navázáním přátelského rozhovoru i mimo rámec výzkumného dotazování, myslím, že se mi tímto do jisté míry podařilo atmosféru uvolnit a získat tak spontánnější odpovědi, do jisté míry uvádím proto, že vliv druhé osoby byl přesto patrný.

Ostatní rozhovory byly vedeny pouze mezi tazatelem a respondentem. Rozhovory se uskutečňovaly na různých místech zejména pak v kavárnách a restauracích, dále pak u respondentů doma, na fotbalovém utkání a jeden rozhovor také proběhl na oslavě narozenin respondenta, na kterou jsem byla pozvána. Telefonické kontaktování respondentů mi nedělalo problém, velmi mi pomohlo, že jsem se mohla odvolat na svou informátorku (samozřejmě s jejím svolením), což v respondentech odbouralo počáteční nedůvěru. Na základě tohoto jsem si smlouvala schůzky, přičemž jsem se snažila vyjít vstříc časovým možnostem respondenta.

Při setkání s respondenty jsem se vždy představila (i když někteří mě již znali z fotbalového zápasu) a popsala či připomněla můj výzkumný záměr. Moje představení mělo dvojí podobu. Nejprve jsem se představila jako studentka pardubické univerzity a blíže jsem nastínila, v rámci jakého oboru práce bude vznikat a čeho se bude týkat. Na tomto místě většinou také následovalo přiblížení mého studijního oboru sociální antropologie. V rámci navázání důvěry výzkumníka a respondenta, která je pro celý výzkumný rozhovor velmi důležitá, jsem se rozhodla využít možnosti přiblížení se k respondentovi skrze uvedení informace, že žiji se svým přítelem, kterého všichni respondenti velmi dobře znají a chovají k němu pozitivní vztah (přítel je syn manžela informátorky). Již při druhém interview jsem mohla pozorovat kladné dopady této informace na otevřenost celého rozhovoru. Rozhodla jsem se tedy tento postup aplikovat při každém interview, kdy jsem věděla, že tato informace není respondentovi známa, postupem času se však tato informace v rámci skupiny rozšířila, tudíž nebylo potřeba toto připomínat.

Domnívám se, že na základě výše zmíněného, ale také v důsledku jiného faktoru mi bylo buď na počátku či v průběhu rozhovoru téměř ve všech případech nabídnuto tykání. Tuto nabídku jsem vždy přijala. Dalším důvodem k nabídce tykání, který uváděli sami respondenti, byla nepříliš velká věková rozdílnost mezi výzkumníkem a respondenty, v průměru byli respondenti starší o 10 – 20 let než výzkumník. Tento aspekt opět dopomohl k otevřenější a uvolněnější atmosféře.

Je třeba však zohlednit rizika takového sblížení respondentů s výzkumníkem. V rámci terénního výzkumu hodně záleží na schopnosti výzkumníka získat si důvěru jednotlivců. Bez ní je málo pravděpodobné, že se výzkum vůbec podaří zahájit. Může však nastat i opačný extrém, totiž přílišná identifikace se studovanou skupinou.¹⁹ Předějit takové přílišné identifikaci je možné způsobem udržování a přílišné nepřekračování hranic stanovených rolí v interakci mezi výzkumníkem a respondentem. I přes skutečnost, že rozhovor s některými respondenty „sklouzl“ do vyložené přátelského rozhovoru mnohdy i mimo stanovenou tematiku, stále jsem se vždy snažila téma rozhovoru opět nasměrovat zpět do předem vytyčených okruhů a zároveň tak stvrdit pozici výzkumníka.

¹⁹ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha : Argo, 1999, s. 515

Délka jednotlivých rozhovorů se lišila v závislosti na sdílnosti a povaze respondenta, v omezených případech byl rozhovor také limitován časovými možnostmi respondenta. Interview trvala v časovém rozmezí 40 minut až 1,5 hodiny. Všechny rozhovory se mi podařilo zaznamenat na nahrávací zařízení.

Na tomto místě je příhodné zmínit pro práci v terénu velmi důležité *etické stanovisko*. Výzkumník si musí uvědomit a zvážit etickou stránku svého terénního výzkumu. Nahrávací zařízení jsem spustila až ve chvíli, kdy jsem získala výslovný souhlas respondenta. Zároveň jsem vždy respondenta ujistila o anonymitě při uvádění jeho výpovědí a o užití výsledků rozhovoru pouze k účelům mé práce. U jednotlivých výpovědí užitých v této práci tedy neuvádím pravé jméno respondenta. Respondenti jsou v této práci označeni písmenem R (respondent). Reakce na nahrávací zařízení ze strany respondentů byly v počátku rozpačité, zejména když použili v řeči běžně užívaný vulgarismus, ujišťovali se, zda to v práci nepoužiji. Postupem času však na nahrávací zařízení úplně zapomněli a řeč plynula velmi spontánně. Již v průběhu samotných rozhovorů vyjádřili někteří respondenti zájem o mou výslednou práci. V tuto chvíli je třeba mít na vědomí, že jde o výzkum malé skupiny osob, které se navzájem dobře znají, a proto je více než důležité s opatrností zacházet s jednotlivými výroky, aby nedošlo k poškození některých respondentů. Tohoto jsem se snažila držet po celou dobu psaní této práce. V případě, že šlo o velmi citlivé informace, které by mohly mít negativní dopad na jednotlivce či celou skupinu, byla jsem sama respondenty požádána o jejich nezveřejňování, toto jsem samozřejmě respektovala. S tímto jsem se setkala pouze ve dvou případech, nešlo však o informace, které by zásadně změnily výsledky celého výzkumu, spíše naopak. Ostatní data získaná v terénu jsem tedy zpracovala a ve své práci dle potřeby užila.

Jako nahrávací zařízení jsem užívala mp4 přehrávač, jehož kapacita mi vystačila na všechny rozhovory. Pokud srovnám výzkum prováděný k bakalářské práci za pomoci klasického diktafonu s magnetickými pásky, je varianta mp4 přehrávače o mnoho pohodlnější a praktičtější. Velmi užitečné se také zdají být terénní zápisky. Po každém rozhovoru jsem si sepsala dojmy a situace v rozhovoru, které mě nějakým způsobem zaujaly. Tyto terénní zápisky jsem užila pouze jako doplněk v procesu analýzy a interpretace dat z rozhovorů.

Další metodou, kterou jsem užila při výzkumu amatérského sportovního klubu je metoda pozorování. Dle Hendla lze pozorování klasifikovat podle různých kritérií. Z hlediska informovanosti účastníků děje o činnosti pozorovatele lze pozorování rozdělit na skryté a otevřené. Dle míry participace pozorovatele na dění lze dále pozorování rozdělit na zúčastněné a nezúčastněné. Provádí li se pozorování na základě předem daného předpisu, jde o pozorování strukturované, pokud k pozorování žádný předpis neužíváme, mluvíme o pozorování nestrukturovaném.²⁰ K mému výzkumu jsem užila otevřené, zúčastněné i nezúčastněné a nestrukturované pozorování. Sebe samu poté definuji Hendlovým výrazem *pozorovatel jako účastník*, který působí spíše jako tazatel. Takovýto pozorovatel jako účastník provádí pozorování, ale v malé míře se zúčastňuje dění ve skupině.²¹

Metodu nezúčastněného pozorování jsem nejlépe užila při příležitosti fotbalových utkání. Na tato utkání jsem vždy přijela s předstihem, měla jsem tak možnost sledovat členy týmu při jejich přípravě na zápas, poslouchat jejich konverzace a po dobu zápasu pozorovat komunikaci hráčů se zázemím týmu stejně tak jako poslouchat vzájemné interakce členů samotného zázemí.

Metodu zúčastněného pozorování jsem v rámci svého výzkumu použila pouze jedinkrát. Konkrétně šlo o oslavu jednoho z respondentů, kde jsem působila jako host. Předem je třeba uvést skutečnost, že na této oslavě nebyli přítomni všichni z klubu, ale pouze část účastníků. Naopak zde byli přítomni i lidé, kteří nejsou přímými účastníky klubu (jsou však s klubem určitým způsobem spojeni, např. manželky a přítelkyně hráčů) či nemají s klubem vůbec nic společného. I přes tento nedostatek myslím, že zúčastněné pozorování bylo proveditelné ba i přínosné. Při této příležitosti jsem byla zapojena do společných aktivit se svými respondenty a za přínosné mohu považovat možnost pozorovat projevy skupinové příslušnosti v rámci heterogenního prostředí (heterogenní ve smyslu složení dané skupiny – hráči, rodinní příslušníci hráčů, jiné osoby).

V závěrečné části této podkapitoly se budu věnovat podrobnějšímu rozvedení tématu analýzy a interpretace sebraných dat. Jan Hendl ve své knize s názvem

²⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008, s. 191

²¹ Tamtéž, s. 191

Kvalitativní výzkum cituje Stakea, který tvrdí, že nelze přesně identifikovat okamžik, kdy analýza začíná. Analýzou podle něho je již přiřazení významu prvnímu dojmu v terénu, ale také to je konečná kompilace dat a poznatků.²² Významnou složkou této části byl doslovný přepis jednotlivých interview. Neměli bychom se domnívat, že příprava přepisů je pouze technickým detailem, který předchází analýze, jako hlavní činnosti, jelikož vytváření a používání přepisů jsou zásadní výzkumné činnosti, které často odhalují předtím nezpůsobované.²³ Doslovné výroky jednotlivých respondentů v rámci jejich dobré rozpoznatelnosti v práci označuji kurzívou. Nedostatkem přepsaných rozhovorů je nemožnost zachytit mimiku a gesta respondenta, které často mohou výpovědní hodnotu výroku zcela odlišit od běžného čtenářova pochopení pouze přepsaného textu. Tomuto jsem se snažila předejít a v situacích, kdy jsem to považovala za relevantní, jsem na konec výroku respondenta použila přepis dané gestikulace a uvedla jej do závorky, například (*smích*). Během svého výzkumu jsem uskutečnila 19 interview. Jelikož je předmětem výzkumu amatérský sportovní klub, jehož členy tvoří výhradně muži, již předem bylo možno z povahy výzkumu předpokládat, že z hlediska genderu bude výzkum nevyrovnaný. V konečném výsledku bylo pořízeno 14 rozhovorů s muži a 5 rozhovorů s ženami. Pasportizační údaje jsou uvedeny v příloze této práce.

Po celou dobu výzkumu jsem se snažila držet předem vytyčených tematických okruhů, které jsem uplatňovala u každého interview. Na základě takto udržované konstrukce rozhovoru vznikla porovnatelná data, která byla následně analyzována a interpretována. „*Při kvalitativní analýze a interpretaci jde o systematické nenumerické organizování dat s cílem odhalit témata, pravidelnosti, datové konfigurace, formy, kvality a vztahy.*“²⁴ Jednotlivá data jsem se poté snažila určitým způsobem kategorizovat a následně zařadit do větších uskupení dle témat.

²² STAKE, R. E. (1995) *The art of case study research*. In HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008, s. 226

²³ SILVERMAN, David. *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava : Ikar, 2005, s. 162

²⁴ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008, s. 223

3.3 Reflexe výzkumníkovi pozice v terénu

Vymezení a zpětné uvědomění si vlastní pozice v terénu považuji v rámci komplexnosti celého terénního výzkumu za jeho neodmyslitelnou část. V sociální antropologii důležitost takové reflexe vlastní pozice v terénu zdůraznil americký antropolog Renato Rosaldo²⁵ zavedením pojmu „positionality“, kterým je míněno zohlednění výzkumníkovi vlastní pozice ve vztahu k danému studiu, dále ve vztahu k způsobům, kterým jsou data sbírána a následně interpretována.

V případě výzkumu amatérského sportovního klubu mohu svou pozici vymezit dvojitým způsobem. Tento dvojitý způsob závisí na druhu rozhovorů, které jsem během výzkumu učinila. Výše zmíněné tedy napovídá, že výzkumná interview lze rozdělit na dvě odlišné skupiny. V první řadě jsou to rozhovory s hráči amatérského klubu, do druhé kategorie spadají rozhovory s manželkami či přítelkyněmi těchto hráčů. Toto dělení bychom mohli označit jako dělení z hlediska genderu. I přes skutečnost, že se ve své práci problematikou genderu nezabývám, pro tuto podkapitulu je tato kategorie dle mého názoru zásadní.

Domnívám se tedy, že jinak jsem byla vnímána muži, tedy hráči klubu a jinak ženami, tedy manželkami a přítelkyněmi hráčů. Takové odlišné vnímání by samo o sobě nebylo nijak zvláštní a vcelku předpokládané, v případě tohoto výzkumu je vnímání výzkumníka na základě genderu umocněno povahou tematiky, která je v mém případě úzce spojena se sportem, konkrétně s fotbalem. Téma feminity versus maskulinity ve sportu je specifickou oblastí sociologie sportu. Již v raném věku člověka má sport ze sociálního hlediska jinou úlohu u chlapců a jinou u dívek. Sport je v případě chlapců obecně chápán jako nedílná součást vývoje dozrávání v muže. U dívek se výraznější úloha sportu v procesu osobnostního zrání zpravidla nepředpokládá.²⁶ I přes postupující emancipaci žen i v oblasti sportu, fotbal je stále považován za sportovní hru, ve které dominují muži. Takto sociálně podmíněné vnímání mělo také dopad na pozici výzkumníka v terénu

²⁵ ROSALDO, Renato. *Culture and Truth : The Remaking of Social Analysis*. Boston : Beacon Press, 1989

²⁶ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 23

Myslím, že respondenti muži byli v mnoha případech překvapeni, že fotbalový klub zkoumá dívka a do doby než jsem vysvětlila svůj výzkumný záměr se zdáli být zmatení ohledně toho, co budu zkoumat. Domnívám se, že kdyby výzkum prováděl chlapec, považovali by to respondenti muži za mnohem přirozenější a logičtější a na základě toho by také k výzkumníkovi přistupovali s větší otevřeností.

Jiný přístup ke mně jako k výzkumníkovi zaujímali respondentky, což se také odrazilo ve struktuře rozhovoru. U těchto respondentek jsem nezaznamenala počáteční údiv nad realizovaným výzkumem, naopak hned po bližší definici výzkumného záměru se vždy rozvinulo velmi otevřené interview, které bylo mnohem méně prosyceno sportovními informacemi a naopak obsáhlejší odpovědi jsem dostávala na témata jako skupinové vztahy apod.

3.4 Výzkumné otázky

Cílem této diplomové práce je postihnout fenomén lokálního amatérského sportu, kterému není v sociálních a humanitních vědách věnována patřičná pozornost.²⁷ V rámci tohoto fenoménu není hlavní úlohou sportu jako pohybové aktivity dosažení nadprůměrných výkonů či finančního ohodnocení, naopak pohybová aktivita v tomto případě nemusí a často také nehraje hlavní roli, spíše lze pozorovat velmi úzké propojení sportu s mnoha dalšími sociálními aspekty, které se snažím v této práci popsat a uchopit pomocí antropologických a jiných sociálně vědních teorií. Své zkoumání jsem postavila na následujících výzkumných otázkách:

Jaké jsou sociální aspekty lokálního amatérského sportu?

Co je hlavní motivací členů k jejich členství v klubu?

Jak členové klubu své členství vnímají a prožívají?

Jaké dopady má členství v klubu na ostatní sociální vztahy?

²⁷ ŠALANDA, Bohuslav. *Česká vesnice Široký Důl*. Kolín : Nezávislé centrum pro studium politiky, ARC - Vysoká škola politických a společenských věd, 2008, s. 99

4 Lokální amatérský sport

Lokální amatérský sport jako významný sociální fenomén je hlavním předmětem zájmu této stejnojmenné kapitoly. Nejdříve je pozornost věnována socializačním vlastnostem samotného sportu, sport je tedy v rámci první podkapitoly představen jako významný socializační činitel. Některé poznatky z terénu byly uplatněny ve druhé podkapitole, která se zabývá sociálními aspekty lokálního amatérského sportu. Celou kapitolu uzavírá pojednání o fenoménu moderní doby, kterou je kategorie volného času. Pozornost je také zaměřena na vztah této kategorie a lokálního amatérského sportu.

4.1 Sport jako socializační činitel

Slovo sport v nás evokuje především představu určité pohybové aktivity, kterou lze činit velmi intenzivně za účelem dosažení výkonu v případě vrcholového výkonnostního sportu nebo v rámci volného času v případě rekreačního zájmového sportu. Je třeba si však uvědomit, že samotný pohyb činí pouze určitý zlomek celku, který nazýváme sport. Není pochyb o tom, že sport je zejména sociální jev, který poskytuje důležité informace jak o společenských hodnotách, sociální struktuře společnosti, tak o jedinci, jeho hodnotové orientaci a místě ve společnosti.²⁸

Již samotná skutečnost, jaké sporty si jedinci v dané společnosti vybírají a zejména motivace, které je k výběru takové aktivity vedou, leccos vypovídá o hodnotovém systému zkoumané společnosti. Na základě tohoto lze sport postulovat jako vhodnou oblast výzkumu některých dalších sociálních jevů dané společnosti, které se právě ve sportu mohou odrážet a vycházet na povrch. Sport se tak v podstatě stává významným společenským fenoménem, v němž lze určité společenské jevy sledovat daleko jasněji než v jiných oblastech společenského dění.²⁹

Sport je tedy výrazný společenský fenomén vyvíjející se v určité kulturní oblasti. Sport tak na jedné straně může vypovídat mnoho o dané společnosti, na druhou stranu

²⁸ SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009, s. 106

²⁹ Tamtéž, s. 106

samotný sport vytváří určité specifické sociální prostředí. Na sportujícího jedince tak působí jisté sociální vlivy jak z vnějšího společenského prostoru mimo sportovní oblast, tak z prostoru již zmíněného specifického sociálního prostředí vytvářeného samotným sportem, zde ovšem záleží, jakým způsobem se sportující jedinec na sportovní aktivitě podílí. Tyto sociální vlivy jsou součástí takzvané socializace, která je hlavním objektem zájmu této podkapitoly, zejména pak vztah socializace a sportu.

Ještě před tím, než bude objasněn vztah socializace a sportu, by bylo vhodné teoreticky vymezit samotný pojem socializace. Například Nakonečný definuje socializaci jako proces učení, zejména sociálního, protože se uskutečňuje od nejranějšího věku dítěte v jeho stycích se sociálním okolím. Sociální učení je v tomto kontextu dále upřesněno jako učení, které je určováno sociálními podněty či vztahy a odehrává se v sociálním prostředí.³⁰ Socializace je interaktivním procesem, v jehož rámci individuum rozvíjí jemu vlastní sociálně relevantní schémata chování a prožívání prostřednictvím aktivní interakce s druhými lidmi.³¹ Obecně lze za produkt socializace označit osobnost jedince jako výsledek jeho sociálních zkušeností (sociálního učení).³² Důležité je poznamenat, že socializace rozhodně není míněna jako jednostranný proces učení, jednoduše řečeno člověk v procesu socializace pouze nevstřebává sociální vlivy, které na něj po celý život zvenčí působí. Naopak k vyjádření nejednostrannosti tohoto procesu slouží termín zpětná socializace, která popisuje situaci, kdy ti, kteří ovlivňují druhé, jsou jimi zpětně socializováni.³³

Termín socializace však není jediným termínem v rámci humanitních věd, kterým lze výše popsany proces označit. K termínu socializace existuje synonymum enkulturace. Enkulturation je součástí pojmového aparátu sociálních a kulturních antropologů, přičemž téma enkulturation zaujímá v antropologickém bádání význačné postavení. Zájem o tuto problematiku má své kořeny již v počátcích vzniku samotné disciplíny. Například zakladatel novověké antropologie anglický filozof John Locke ve svém spise *Zkoumání lidského rozumu* odmítl Descartovo učení o vrozených idejích a za základní zdroj poznání označil lidskou zkušenost. Lockovo tvrzení, že si člověk osvojuje poznatky a pravidla chování v průběhu sociálního učení, de facto otevírá jeden

³⁰ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 2009, s. 101 - 103

³¹ SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009, s. 107

³² NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 2009, s. 103

³³ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 19

ze základních tematických okruhů psychologické antropologie — problematiku **socializace** a **enkulturace**.³⁴ Antropologický pohled na fenomén enkulturace poskytuje Murphy následujícím tvrzením: „*Nejsme pouze loutkami a výtvary našich kultur, ale naše „enkulturace (zkulturnění)“ zajišťuje značnou podobnost v tom, co od sebe lidé navzájem očekávají, a navíc způsobuje, že i ty nejbizarnější zvyklosti se zdají přirozené a samozřejmé.*“³⁵

Výše definovaný proces socializace (enkulturace) se nyní pokusím vztáhnout ke kategorii sportu. Problematiku socializace a sportu nelze pojímat jako jednoznačnou a ohraničenou oblast sociálně vědního bádání. Je třeba rozlišovat, jestli se jedná o socializaci do běžného života jedince prostřednictvím provádění určité sportovní aktivity nebo jde o socializaci do prostředí sportu, jinak řečeno do specifického prostředí, které sám sport utváří. Tyto dva směry studia socializace a sportu blíže definuje Slepíčka, který rozlišuje mezi *socializací sportem* a *socializací ve sportu*. Pod termínem socializace sportem autor vidí možnosti sportu při vrůstání člověka do společnosti, naopak pojem socializace ve sportu staví do centra pozornosti otázky spojené se začleňováním jedince do sociálního prostředí sportu.³⁶

Pokud budeme dále uvažovat pouze o *socializaci sportem*, při debatě o tom, zdali je sport dobrý či špatný činitel v procesu vrůstání člověka do společnosti, je zdůrazňování pozitivních efektů sportu na formování osobnosti prioritní. Dokonce se často můžeme setkat se sdíleným mýtem o sportu jako nástroji pozitivní „tvorby charakteru“.³⁷ Určité pozitivní efekty sportu v procesu socializace byly opravdu doloženy na základě výzkumů, z nichž vyplývá, že sportovní hry, soutěžení se svými nároky na fyzickou zdatnost a psychickou odolnost umožňují zejména dětem a mládeži vyzkoušet si například různé sociální role, respektovat daná pravidla, specifická pro jednotlivé sporty, navazovat sociální vztahy a učit se sociálním dovednostem v širším sociálním kontextu.³⁸ Často však tyto pozitivní efekty sportu zastiňují potenciál sportu vytvářet také negativní efekty jak na osobnostní vývoj, tak na určité oblasti dané společnosti.

³⁴ SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha : Portál, 2004, s. 10

³⁵ MURPHY, Robert F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2004, s. 148

³⁶ SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009, s. 113

³⁷ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 25

³⁸ SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009, s. 115

Zcela postihnout veškeré pozitivní a negativní socializační důsledky sportu lze opravdu jen těžko. „*Celý komplex sportovní zkušenosti je totiž zprostředkován sociálním a kulturním kontextem, ve kterém žijeme a jsme jím socializováni. Sport je tedy natolik silně sociálně a kulturně determinovaný jev, že je nesmírně obtížné abstrahovat a porozumět všem pozitivním a negativním faktorům v komplexu takto dynamického socializačního procesu.*“³⁹

V jiném vztahu socializace a sportu, který byl již výše nazván *socializace ve sportu*, se faktor intenzity sportování stává zásadním. Tomuto typu socializace vzhledem k výzkumnému zájmu této diplomové práce není podstatné blíže se věnovat. Jelikož se zabývám amatérským sportovním klubem a sportování jeho členů má beze sporu rekreační charakter ztotožňuji se s následujícím tvrzením: „*U těch, kteří sportují rekreačně, není problematika adaptace na sportovní prostředí tak závažná a nevěnuje se jí tak intenzivní výzkumná pozornost.*“⁴⁰

V několika předešlých odstavcích byl sport představen z neobvyklého hlediska, tedy z hlediska jeho sociální povahy, která mu zajišťuje status společenského a kulturního fenoménu, který je potřeba zkoumat. Musíme ovšem mít na vědomí, že fungování sportu musíme zkoumat pouze v určitém sociálním a kulturním kontextu.⁴¹ Sport je také významným činitelem v procesu socializace, avšak nelze postihnout pravou podstatu socializačních efektů sportu, které působí na jedince osobnost potažmo společnost, ve které jedinec žije. Je možno konstatovat pozitivní, ale také negativní povahu těchto socializačních vlivů, nutno však podotknout, že ostatní socializační vlivy působící na jedince během jeho života buď méně či více ovlivní to, jakým způsobem se sportující jedinec poddá socializačním vlivům samotného sportu. Nelze také opomenout vliv takových faktorů, jakými jsou například povaha konkrétního sportu, zdali se jedná o kolektivní či individuální sport, intenzita provozování daného sportu a v neposlední řadě věk a životní etapa sportujícího jedince.

³⁹ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 27

⁴⁰ SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009, s. 117

⁴¹ SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 61

4.2 Sociální aspekty amatérského lokálního sportu

Náplní této podkapitoly je vymezit kategorii amatérského sportu a postihnout jeho sociální aspekty, které z této kategorie činí neoddelitelnou součást sportu jako sociálního fenoménu. Patrná je snaha vymezit kategorii amatérského sportu ve vztahu k jeho opozitu, tedy ve vztahu k vrcholovému výkonnostnímu sportu. Některá tvrzení zároveň doplňují svými poznatky z terénu.

Sport v takové podobě, v jaké ho známe dnes, zejména v kontextu naší společnosti, rozhodně netvoří jednoduší systém. V podstatě lze sport velmi zjednodušeně rozdělit na výkonnostní a volnočasový⁴² sport. Tyto dva subsystemy kategorie sportu se z hlediska sociálního liší v několika zásadních faktorech, které z jednotlivých subsystemů tvoří svébytné sociální systémy. Na základě srovnání jednotlivých distinktivních faktorů obou subsystemů lze lépe charakterizovat samotné subsystemy, pozornost však bude více zaměřena na amatérský sport, tato snaha se stává v kontextu této práce prioritní.

Oba subsystemy moderního sportu mají ve své podstatě společné pouze provozování sportovní aktivity ve smyslu fyzického pohybu, motivace a společenské důsledky takové aktivity se již diametrálně liší. Tyto odlišnosti vyplývají už ze samotné povahy obou subsystemů sportu. „*Vrcholový sport je totiž založen na kulturním vzorci oslavy vítěze a idealizování dominance jedněch nad druhými, převahy úspěšných nad neúspěšnými. Vrcholový sport koresponduje s myšlenkou, že soutěživost je nejpřirozenější forma distribuce odměn a moci.*“⁴³ Naopak volnočasový či zájmový rekreační sport svojí povahou zahrnuje všechny druhy sportovních aktivit, které nejsou odvozovány ambicí vítězství, rekordů a materiálních odměn.⁴⁴

Na tomto místě je vhodné upozornit na prvek úsilí po vítězství. Je třeba poznamenat, že úsilí po vítězství je přítomné i v kategorii rekreačních a zájmových sportovních aktivit, to mimo jiné vyplývá i z mého výzkumu prováděného k účelům této práce. Toto úsilí po vítězství a sportovním úspěchu je v rámci výkonnostního sportu

⁴² Pro tento druh sportu v práci užívám několik dalších označení, například zájmový, rekreační, amatérský sport. Ve všech případech jde o označení stále stejné kategorie sportu, kterou v této kapitole vymezuji.

⁴³ SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 64

⁴⁴ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 31

pojímáno jako hlavní ambice kariérního směřování jedince, naopak v rekreačním volnočasovém sportu mají jedincovy motivy polyvalentní povahu. Úsilí po vítězství je kombinováno s jinými prioritami a ambicemi jedince, především však s těmi rodinnými a profesními.⁴⁵

Jisté úsilí po vítězství jsem zaznamenala u všech svých respondentů. Nutno poznamenat, že si sami respondenti uvědomují určité limity svých sportovních cílů, jelikož vítězství s sebou přináší také postup v rámci soutěže. Jako hlavní limitující prvky byly uváděny postupující věk, finanční zátěž, která se úměrně zvyšuje s postupem do vyšší soutěže a nedostatek volného času, který by respondenti mohli věnovat fotbalu v případě postupu v rámci soutěže, zejména pak pro profesní zaneprázdněnost. Za významný limitující prvek by mohly být považovány také rodinné zájmy, to se však v mém výzkumu téměř nepotvrdilo. Z výpovědí respondentů jasně vyplývá, že rodinné zájmy v mnoha případech ustupují do pozadí před aktivitami spojenými s Torpedem, ať už se tento klub ve své historii nacházel na jakékoliv úrovni fotbalové soutěže. Téma rodinných zájmů ve vztahu k členství v Torpedu považuji za podstatné, proto jsem se mu blíže věnovala v samostatné podkapitole této práce.

Jedním z usměrňujících prvků sportovních ambicí respondentů, jak již bylo výše zmíněno, je jistý ekonomický faktor. S tím souvisí následující skutečnost: *„Bez důležitosti není ani fakt, že účastníci rekreačního sportu jsou – v dimenzích ekonomické terminologie – nikoliv „prodávající“, nýbrž „kupující“, tedy konzumenti na trhu sportu.“*⁴⁶

Významný rozdíl mezi oběma subsystemy sportu lze pozorovat v uspořádání, vytváření a udržování jejich struktury. Pro výkonnostní vrcholový sport je charakteristická hierarchická autoritativní struktura, kdežto zájmový sport disponuje demokratickou rozhodovací strukturou, která je charakterizována kooperací, sdílením moci a reciprocitou vztahů.⁴⁷

⁴⁵ Tamtéž, s. 32

⁴⁶ Tamtéž, s. 32

⁴⁷ SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 62 - 63

V rámci amatérského sportovního klubu Torpedo má rozhodování o jakýchkoliv záležitostech spojených s klubem rozhodně demokratické rysy. Nelze mluvit ani o hierarchické struktuře v rámci klubu, každý člen sice zastává jistou funkci, ty jsou si však v konečném výsledku víceméně rovny. Za velmi podstatný prvek považují kooperaci mezi členy klubu, jelikož existence klubu přímo závisí na vzájemné spolupráci jeho členů. Motivací ke kooperaci členů klubu však není jasně vytyčený sportovní cíl, tato kooperace je udržována především na základě pozitivních sociálních vazeb mezi členy, které jsou pro trvání takového klubu podstatné.

Dalším významným aspektem odlišujícím oba subsystemy je globální a lokální dimenze sportu. Na tomto základě lze výkonnostní sport pojímat jako globální fenomén, který je spojen a často velmi úzce provázán s dalšími společenskými systémy, kterými je například politika, svět byznysu a masová média⁴⁸, toto rozhodně neplatí pro volnočasový sport. Naopak, volnočasový zájmový sport je provozován nejčastěji na lokální úrovni, přičemž zřejmá je orientace na pozitivní mezilidské kontakty v rámci daného prostředí. To platí také pro amatérský sportovní klub Torpedo. Sociální vazby mezi jednotlivými členy se stávají prioritní a mnohdy odsouvají do pozadí samotný sport. Lokální úroveň sportu v případě Torpeda je zřejmá, především pokud jde o sportovní úspěch, neboť tento sportovní úspěch je žádoucí pouze v rámci dané lokality či regionu.

Z výše zmíněných skutečností plyne, že projevy amatérského sportu nabývají sociální povahy a jsou s danou společností úzce spojeny. Na rozdíl od výkonnostního sportu, kde především specifické sportovní prostředí způsobuje jistou izolaci tohoto subsystemu sportu od běžného sociálního života. „V zásadě můžeme konstatovat, že z pohledu základních sociálních a hodnotových charakteristik je vrcholový sport vytržen z běžného sociálního kontextu, zatímco volnočasový rekreační sport je v něm hluboce zakotven.“⁴⁹

⁴⁸ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 30

⁴⁹ Tamtéž, s. 32 - 33

4.3 Kategorie volného času

Jelikož se v této práci zabývám amatérským sportovním klubem, jehož členi se scházejí výhradně ve svém volném čase a opačně svůj volný čas více či méně spojují s aktivitami klubu, považuji za relevantní vymezit kategorii volného času především pak v kontextu naší moderní společnosti.

Samotný pojem čas lze definovat jako jev existující nezávisle na lidské zkušenosti, jako jev, který je objektivní a měřitelný.⁵⁰ Takto definovaný čas rozhodně nenalezneme ve všech obdobích lidské existence ba ani ve všech společnostech. Například tradiční společnosti se takto definovaným časem neřídí, jejich obyvatelé sice žijí v časové struktuře, ta je ovšem určována jednotlivými činnostmi.⁵¹ Pro naši moderní společnost je výše definovaný čas charakteristický a poměrně podstatný prvek, na základě kterého vnímáme posloupnost našeho života. Tato veličina času je dělitelná, čas tak máme tendenci rozdělovat na určité úseky, které mnohdy spojujeme s určitou aktivitou nebo aktivitami. Na povrch tak vyvstává otázka: Co si tedy představit pod pojmem volný čas?

Vymezení kategorie volného času se zdá být poměrně problematické. Čas lze velmi jednoduše rozdělit na pracovní a volný čas, v rámci takového dělení se člověk v pracovním čase věnuje své profesi a ve volném čase ostatním aktivitám. Na tomto místě se však objevují námitky směrem k aktivitám prováděným v takto definovaném volném čase. Dle těchto námitek aktivity (mimopracovní), které však nezbytně musíme činit (jako je například spánek, hygiena, domácí práce atd.) do kategorie volného času nelze zařazovat.⁵² Jaké aktivity tedy můžeme postulovat za volnočasové?

V tuto chvíli do popředí vystupuje individuální pohled na obsah volného času. Otázkou zůstává, podle jakých kritérií jedinec vymezuje kategorii volného času. Je jeho kritériem svoboda jeho vyplňování? A může vůbec člověk běžně vyplnit svůj volný čas svobodně, aniž by mu v cestě stály překážky a různá omezení? Tato filozofická

⁵⁰ ERIKSEN, T. Hylland. *Tyranie okamžiku*. Brno : Doplněk, 2005, s. 45

⁵¹ Tamtéž, s. 45

⁵² SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 111

perspektiva uvažování o kategorii volného času může vést až k závěru, že volný čas z hlediska veškerých požadavků na něj kladených neexistuje.⁵³

Pomineme li výše zmíněné extrémní stanovisko k definici volného času a vezmeme li v úvahu všechny problémy spojené s definováním této kategorie, nejadekvátnější se zdá být ekonomické hledisko, na základě kterého je čas rozdělen na nezbytný a volný. „*Nezbytný čas lze chápat jako prostor pro konání jednotlivce, které musí činit. Volný čas lze naopak pojímat jako prostor pro konání, které jednatlivec chce činit.*“⁵⁴

Kategorii volného času je třeba považovat za fenomén moderní doby. Postupnou modernizací společnosti a s tím související dynamikou produktivity práce všeobecně narůstá kapacita volného času.⁵⁵ Na základě této skutečnosti se otevírá prostor pro sociálně vědní výzkum možností a mezi forem trávení volného času. Ostatně způsob, jakým lidé tráví volný čas v kontextu dané společnosti, může leccos vypovídat o sociální struktuře této společnosti.

Na místě je nyní ozřejmit vztah obou pro tuto práci významných kategorií. Pokud výše definovanou kategorii volného času vztáhneme ke kategorii zájmového sportu, vzájemná souvislost obou kategorií se stává zřejmou zejména na základě následující skutečnosti: „*Samotný subsystém volnočasového sportu se oddělil od moderního systému sportu až v kontextu vzniku fenoménu volného času v průběhu devatenáctého století.*“⁵⁶ Obě kategorie jsou tedy vzájemně spojeny, dokonce vznik jedné kategorie podmiňuje vznik druhé. Sami členi klubu aktivity spojené s Torpedem zařazují právě do kategori volného času, který dále striktně oddělují od času pracovního. Základem jednání členů klubu je skutečnost, že aktivity spojené s Torpedem chtějí činit, na tomto ostatně stojí soudržnost a trvání klubu. Toto chtění se jasně shoduje s modelem volného času, tak jak jsme si ho definovali výše (dělení na nezbytný a volný čas).

⁵³ Tamtéž, s. 111

⁵⁴ ŘEZNIK, Jiří. Volný čas jako ekonomická kategorie. In *Volný čas a jeho současné problémy*. Olomouc : Hanex, 2002, s. 76

⁵⁵ SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003, s. 110

⁵⁶ SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 31

5 Sportovní klub Torpedo

Cílem této kapitoly je blíže představit sportovní klub Torpedo, skrze který se snažím postihnout hlavní sociální aspekty amatérského lokálního sportu. Na tomto místě považuji za nezbytné seznámit čtenáře se svým objektem výzkumu – sportovním klubem Torpedo, tímto míním uvést některé důležité demografické údaje a objasnit vznik a historii klubu. Tato kapitola však není zaměřena na pouhý popis, v rámci exkurzu do historie klubu se také snažím ozřejmit motivy členů k založení takového klubu a postihnout jistou specifickou klubovou kulturu ve vztahu k ostatním klubům na této amatérské úrovni.

Sportovní klub Torpedo je možno definovat jako amatérský klub zaměřený na fotbal. V současnosti má klub registrovaných přibližně 120 členů, z tohoto počtu však aktivně hraje 16 členů klubu. Za pevnou součást klubu je také považováno takzvané zázemí, které v současnosti tvoří tři osoby. Tyto osoby fotbal již nehrají nebo ani v Torpedu nikdy aktivně nehráli, jejich spojitost s týmem je však zásadní. Aktuálně Torpedo soutěží v rámci deváté nejvyšší fotbalové ligy v České republice. Situaci klubu v rámci fotbalové soutěže přibližuje jeden z respondentů.

Respondent 12: *„Ted' hrajeme okresní přebor, jako třetí třídu, to je druhá nejnižší ted', ještě je kam spadnout (smích).“*

Torpedo však po celou dobu své existence nehrálo pouze v deváté nejvyšší fotbalové lize, charakteristický je průběžný postup a sestup v rámci celorepublikové soutěže avšak stále v lokálním měřítku a na amatérské úrovni.

5.1 Vznik a historie klubu

Časové vymezení vzniku amatérského klubu Torpedo nelze zcela jednoznačně stanovit. Oficiální počátek fungování klubu je znám s naprostou přesností všemi členy klubu. Takový počátek klubu je datován do roku 1991. Toto oficiální založení klubu byl však výsledek dřívějších vztahů mezi členy, které u některých vznikaly již v dětství.

Dalším významným spojovacím prvkem a impulsem k založení takového klubu byl právě sport.

Respondent 5: *„No my jsme byli parta takovejch známejch budu říkat a ten sport jsme si dělali tak nějak spolu rekreačně, já nevím, jezdili jsme spolu na dovolený skoro od dětí, pak rodiče z toho vypadly, tak jsme na dovolený jezdili dál, třeba většinou na Seč a tam jsme různě sportovali, nohejbali, fotbali, nevim, házely se podkovy, volejbal, všechno možný, že jo, no a pak to přetrvalo tak, že když jsme přijeli z tý dovolený, tak jsme chodili hrát i tady nějaký sport, našli jsme si nějaký hřiště a tam jsme chodili jako parta hrát a bylo to spojený tak, že jsme v létě chodili hrát fotbal a v zimě hokej, jako venku, takovej ten bendy, že jo, s tenisákem, hlavně tohle je víc jak před dvaceti lety, jo.“*

Impulsů k založení sportovního klubu bylo několik, svou úlohu také sehrála jistá náhoda, kdy si budoucí členové klubu, kteří si ještě před oficiálním založením Torpeda sami organizovali různá přátelská setkání spojená téměř vždy s určitou sportovní aktivitou, uvědomili, že by se mohli v rámci celorepublikové soutěže určitým způsobem uplatnit. K tomuto uvědomění právě napomohla přátelská utkání s týmy, které již v soutěži působily.

Respondent 5: *„Takhle jsme chodili hrát ten fotbal, v zimě ten hokej a tak nás napadlo, že by se to jako, že jsme se proti někomu složili a šli jsme hrát normálně jako velkej fotbal klasicky, že jo, jako na fotbalový hřiště s rozhodčím jako nějaký přátelák a třeba jsme poráželi nějaký, který hrajou, tak jsme si říkali, proč bysme to nehráli taky, že jo. Tak jsme to oběhali, obvolali, zařizování, ono to nebylo tak jednoduchý.“*

Již samotná výpověď respondenta částečně napovídá, že počátky klubu byly spojeny s jistými komplikacemi. Ještě před popisem problémů spojených s oficiálním ustavením klubu Torpedo je vhodné objasnit jistou specifičnost klubu ve vztahu k ostatním klubům na této úrovni fotbalové soutěže. Amatérský lokální sport je téměř vždy asociován s vesnickým prostředím a v rámci vesnického prostředí je také většinou zkoumán. Toto dokládá například publikace Bohuslava Šalandy „Česká vesnice Široký

Důl“, jejíž součástí je také pojednání o amatérských sportovních aktivitách avšak v kontextu studia českého venkova.⁵⁷ Takové venkovské fotbalové kluby mají většinou svou dlouholetou historii a disponují svým vlastním fotbalovým hřištěm. Dalším klasickým znakem vesnických klubů je členství hráčů v klubu především na základě toho, že hráč je zároveň obyvatelem dané vesnice a skrze fotbal tak může demonstrovat svou lokální příslušnost. Samozřejmě bychom mohli nalézt řadu dalších aspektů venkovského lokálního sportu, na tomto místě je však zásadní osvětlit situaci mnou zkoumaného klubu Torpedo.

Pro sportovní klub Torpedo je charakteristický vznik bez jakékoliv návaznosti na prostředí ve smyslu takovém, že Torpedo nikdy nemělo k dispozici své vlastní domácí fotbalové hřiště.

Respondent 7: *„No nemáme svoje hřiště, že jo, dřív se hrálo na Rudý hvězdě, to bylo taky v pronájmu, na Slovanu, no, tohle ne.“*

Respondent 5: *„Jako vlastně jelikož jak jsme se takhle založili, tak nejsme nějaký klub, kterej má nějakou historii sto let, svoje hřiště jako já nevím Nemošice nebo Mikulovice, každá vesnice má svoje fotbalový hřiště, ale to my jsme museli vždycky pronajímat na ten rok, jsme teda hodně let v Mněticích.“*

Bylo by však mylné uvažovat o úplné absenci návaznosti na jakékoliv prostředí. Členové klubu byli a jsou až na výjimky obyvatelé města Pardubice, což se mimo jiné také odrazilo ve vnímání Torpeda ostatními kluby, o tomto však blíže pojednávám v podkapitole na téma rivalita mezi týmy. Příslušnost členů k určitému místu, konkrétně k městu Pardubice však v procesu zakládání klubu nehrála téměř žádnou roli. Silným spojovacím prvkem bylo beze sporu přátelství členů vzniklé ještě před založením samotného Torpeda a kladný vztah ke sportu. Tyto výše zmíněné faktory silně korespondují s problémy, které vznikaly v souvislosti s oficiálním ustavením klubu Torpedo a jeho přihlášením do celorepublikové soutěže. Hlavním motivem ustavujících orgánů pro odmítnutí Torpeda byla jistá nedůvěra v trvání takto specificky utvořeného

⁵⁷ ŠALANDA, Bohuslav. *Česká vesnice Široký Důl*. Kolín : Nezávislé centrum pro studium politiky, ARC - Vysoká škola politických a společenských věd, 2008

fotbalového celku bez vlastního hřiště. V této nedůvěře lze najít jistou logiku, zkušenost s takovými týmy byla v té době nulová a domnívám se, že touto zvláštností Torpedo disponuje nadále, alespoň v rámci dané lokality.

Respondent 4: *„No jako, víceméně bych řekl, že snad není, my jsme vůbec s tím specifický nebo už tenkrát jsme měli problémy s tím klub založit, protože nás jako nechtěli přijmout, protože nám jako nevěřili, že to můžem jako hrát, udržet, jsme to mohli založit a za čtrnáct dní říct, že nás to nebaví, protože nemáme to zázemí, což každý klub má, každý klub má svoje hřiště, svoje funkcionáře, svoji historii. Takže my jsme s tím měli při zakládání problémy na svazu, nechtěli nás jako vzít, tak nás svým způsobem obešli, že nás jako klub nenechaj založit, no a já jsem ještě s jedním jsme to vzali až přes České fotbalovej svaz, jsme posílali stížnost, co nám tady provedli a že takhle ne a že to prostě chceme řešit soudně a takový. A přišel normálně z Českomoravskýho fotbalovýho svazu z Prahy pokyn, tady je nějaký okresní svaz Pardubic, jako že takhle ne a jako že nás musej přijmout, takže nás vlastně přijali dodatečně.*

Klub Torpedo byl tedy oficiálně uznán, nyní se zaměřím na některé další spojovací prvky klubu, které jsou se vznikem Torpeda pevně svázány. Jak již bylo výše zmíněno, Torpedo je klub zaměřený na fotbal a již po dvacet let se každoročně účastní oficiální fotbalové soutěže, zajímavou skutečností však je, že právě fotbal rozhodně nebyl v době vzniku klubu doménou jeho zakládajících členů. Většina zakládajících členů se před vznikem klubu věnovala převážně atletice anebo jiným sportovním aktivitám. Na tomto místě vyvstává otázka, proč byl vybrán právě fotbal jako hlavní prvek nově vzniklého klubu? Vysvětlení poskytuje jeden ze zakládajících členů Torpeda:

Respondent 1: *„No a k tomu fotbalu, to hraje každý tak nějak nebo dřív ho i každý v mládí hrával, někteří i závodně, ale tam takovej rozdíl není.“*

Tento výrok mimo jiné vypovídá o tom, jak je fotbal jako charakteristická sportovní hra vnímán v kontextu českého prostředí. Pro založení Torpeda byla zásadní

celospolečenská obeznámenost s touto hrou. Jednoduše se předpokládalo, že každý jednotlivec (muž) tuto hru zná a s fotbalem již v minulosti přišel do kontaktu, aktivně se této hry účastnil. Toto bychom mohli charakterizovat jako pevně ukotvená očekávání členů dané společnosti o provázanosti této oblíbené míčové hry s chlapectvím potažmo mužstvem. Tento příklad velmi názorně postihuje to, jak jsou určité oblasti sportu a her v dané společnosti vnímány na základě genderu.

Nutno podotknout, že fotbal v případě založení Torpeda nehrál tak zásadní roli, spíše než samotný fotbal zásadní roli sehrál pozitivní vztah ke sportování a také snaha zachovat a udržovat sociální vazby mezi členy, jak sami respondenti říkají „zachovat partu“, která se vytvořila ještě před vznikem Torpeda. Tento fakt potvrzuje jeden z členů Torpeda.

Respondent 4: „Protože parta dvaceti vlastně vysloužilých atletů, že jako na atletiku už nemaj, ale proč se rozloučit, proč tu partu nezachovat, tak vymysleli fotbal, že jo. Protože v tom začátečním prvopočátku tam byli dva fotbalisti, že jo, když se budem bavit o fotbalistech, zbytek byli atleti.“

Se všemi výše uvedenými zvláštnostmi klubu souvisí i název klubu. Ba co více, již samotný název klubu vypovídá o tom, že nepůjde o standardní fotbalový klub. Jak už bylo zmíněno, většina amatérských fotbalových klubů má vazbu k určitému místu (buď jde o vesnici, nebo v menší míře o městská fotbalová hřiště, která jsou však stále spojena s jedním stálým týmem oplývající určitou historií). Toto místo, ke kterému klub náleží, se téměř ve všech případech promítne do názvu klubu, přičemž někdy je klub pojmenován pouze po své domovině, jindy je kromě jména svého domácího působiště navíc přidán z nějakého důvodu další název. Zakládající členové klubu Torpedo byli postaveni před úkol vymyslet název nově vzniklému fotbalovému klubu. Mým původním předpokladem bylo, že název Torpedo nese určitou vypovídací hodnotu pro samotné členy, toto mi však bylo vyvráceno.

Respondent 4: „To byly takový to, výkřiky a tenhleten nejvíce zaujal jakoby, nic jinýho v tom není, a to celkem hned jsme se domluvili.“

V rámci klubu Torpedo jsou v současnosti pouze čtyři hráči, které lze postulovat jako zakládající členy. Na základě výpovědí těchto zakládajících členů jsem se pokusila v rámci popisu vzniku a historie klubu zároveň postihnout hlavní motivy k založení takového klubu. Za velmi silný motiv považuji udržení a zajištění trvání sociálních vazeb mezi členy, na kterých v podstatě klub vznikl. Dalším výrazným motivem k založení klubu byl kladný vztah jeho členů ke sportu, kterému se většina věnovala již od dětství. Tyto dva motivy považuji za klíčové, jako vhodné doplnění k této tématice zde také uvádím hledisko některých manželek či přítelkyň hráčů, které si též na počátky Torpeda vzpomínají.

Respondentka 15: *„Oni se znali, já si myslím, že to právě jakoby chtěli dát dohromady a hrát zápasy, aby je to jako víc bavilo, aby měli motivaci se jako scházet pravidelně.“*

Respondentka 17: *„To byla motivace to, aby se setkávali pravidelně, pak aby se pravidelně setkávali v hospodě, aby stmelili kolektiv a aby mohli doma nakecat, že hrajou jakoby závodně, že si nejdou jenom sednout do hospody.“*

Vnímání motivů k založení klubu, ale i motivů k samotnému členství je trochu odlišné u manželek a přítelkyň členů. V tomto úhlu pohledu je hlavním motivem především scházení se v restauraci, které u samotných manželek a přítelkyň nemá příliš velkou oblibu. Amatérský sport provozovaný v rámci jisté soutěže však nabízí určité posvěcení takové činnosti, jako je scházení se v restauraci. Přítomnost na utkáních je podstatná, jelikož soutěž má jistá pravidla, scházení se v restauraci po utkání však žádnými pravidly zvenčí řízeno není, přesto tuto aktivitu všichni členi činí velmi svědomitě. V očích manželek a přítelkyň tak bylo založení klubu do určité míry záminkou pro toto scházení se „na pivo“.

Mezi klíčové motivy členů k založení klubu rozhodně nelze zařadit fotbal. Fotbal byl pouze vybrán jako prostředek k setkávání se členů, kteří se však své záliby ve sportu nechtěli vzdát. V procesu výběru určité sportovní aktivity, na základě které by se členové mohli scházet, napomohla fotbalu kolektivní povaha této hry a zejména její společenská rozšířenost.

6 Členství ve sportovním klubu Torpedo

Základem této kapitoly je pohled na členství v amatérském sportovním klubu Torpedo z několika různých perspektiv. V první podkapitole je viditelná snaha zodpovědět výzkumnou otázku týkající se motivů, které vedou jednotlivce k tomu stát se členem takového klubu. V následujících dvou kapitolách je pozornost věnována fenoménu kolektivní identity a symbolickému systému, skrze který je tento fenomén manifestován. Na závěr je analyzován vztah Torpeda k ostatním fotbalovým klubům na téže úrovni soutěže.

6.1 Motivace členů

V předešlé kapitole byly objasněny motivy, které vedly k založení klubu Torpedo. Nyní se zaměřím na motivy aktivních členů klubu, které jednotlivce vedou k samotnému členství v Torpedu. Záměrně používám sousloví „motivы aktivních členů“, to zejména z toho důvodu, aby bylo zřejmé, na jakou skupinu lidí jsem se ve svém výzkumu zaměřila. Na tomto místě si dovoluji zopakovat jednu skutečnost, tedy že klub má v současnosti asi 120 registrovaných členů, má pozornost však byla po celou dobu výzkumu soustředěna na členy Torpeda, kteří se v současnosti aktivně podílí na činnostech a aktivitách klubu.

Současné Torpedo čítající 19 členů rozhodně nelze považovat za homogenní skupinu, jeho členi se liší jak na základě věku, tak délkou jejich členství v klubu. Dalším rozlišujícím faktorem je to, zdali je člen aktivním hráčem nebo patří k takzvanému zázemí klubu. Všechna tato fakta mají do jisté míry vliv na motivace jednotlivců k členství v klubu. Níže se pokusím postihnout některé motivy, které jsou pro členy klubu společné, za důležité však také považuji uvést motivy, které jsou charakteristické pouze pro určité členy popřípadě jednotlivce.

Význačným rysem, který je společný všem členům klubu, je pozitivní vztah ke sportu. Pozitivním vztahem ke sportu disponuje i celé zázemí klubu, což je nejspíše dáno tím, že všichni ti, kteří se do zázemí počítají, v minulosti hráli fotbal. Na tomto

místě je vhodné osvětlit složení zázemí klubu. Toto zázemí se sestává ze tří osob, které zastávají určité funkce, konkrétně jde o funkci trenéra, hlavního pořadatele a vedoucího mužstva. Pro připomenutí uvádím, že se ani jeden člen zázemí v současnosti aktivně neúčastní fotbalové soutěže. Fotbalovou minulost členů zázemí však připomíná hlavní pořadatel následujícím konstatováním:

Respondent 1: *„On celej život hrál fotbal (trenér). [...] No a my (hlavní pořadatel a vedoucí mužstva) jsme spolu kdysi dávno taky hráli fotbal, on hrál kdysi, když byl mladej, tak hrál na vysoký úrovni docela, hrál druhou ligu, a pak jsme spolu hráli v Dolanech, ale teď' bolejš ho nožičky, už nehraje (smích).“*

Výše zmíněný pozitivní vztah ke sportu motivuje všechny členy klubu, aby byli jeho součástí. I přes skutečnost, že členství v klubu není spojeno pouze se sportem (jak bude později ještě ukázáno), sport je stále jedním z důležitých spojovacích prvků klubu, což také dokazuje skutečnost, že se klub navenek prezentuje právě jako sportovní.

Pro ty členy klubu, kteří aktivně hrají fotbal, je určitým motivem k členství také sport ve smyslu fyzické činnosti, což dokládají následující výpovědi:

Respondent 13: *„Je to něco udělat vždycky pro sebe, to znamená pohyb a pak se sejít, probrat jiný věci, dát si nějaký pivko, jo.“*

Respondent 10: *„Prostě se jít proběhnout a pak si zajít na pivko.“*

Nutno podotknout, a z výše uvedených výpovědí to jasně vyplývá, že fyzická aktivita rozhodně nepatří mezi přední motivy k členství v klubu. Fyzický pohyb ve formě fotbalu je všemi členy klubu neodmyslitelně spojen s mimo sportovní aktivitou konanou zejména po fotbalovém zápase, kterou sami členi klubu nazývají „jít na pivo“ nebo „sejít se na základně“. Někteří z členů klubu Torpeda této mimo sportovní aktivitě dokonce věnují více času, než samotnému fyzickému pohybu. To také souvisí s dalším všemi sdíleným motivem k členství v Torpedu, kterým je soudržný kolektiv utvořený v rámci Torpeda.

Respondent 10: *„Ale je to vo tý partě, aspoň jednou tejdně se vidět. Prostě, aby se ty vazby nepřerušily.“*

Někteří hráči klubu kvůli kolektivu v Torpedu dokonce opustili svůj původní fotbalový tým. Tuto skutečnost trefně vyjádřila jedna z přítelkyň člena klubu, která na otázku, proč si myslí, že její partner odešel ze svého týmu právě do Torpeda, odpověděla následovně:

Respondentka 18: *„Určitě lepší kolektiv, prostě určitě kvůli lepší partě lidí, protože on má rád soudržnost a musí prostě jít po tom fotbale zkonzultovat ty chyby, který se staly. Na to pivo prostě musej jít, protože je to kolektivní hra a musej mít kolektivní ukončení.“*

Je zřejmé, že soudržený kolektiv koresponduje a také do značné míry podněcuje setkávání se členů i mimo fotbalové hřiště, nejčastěji pak v restauraci, kterou sami členi nazývají „základna“. Tato skutečnost pak dále v podstatě demonstruje velmi úzkou spojitost mezi amatérským kolektivním sportem a velmi rozšířenou (hlavně v českém prostředí) představou trávení volného času formou scházení se u „piva“ v typickém druhu restauračních zařízení nazývaném hospoda.

V souvislosti s motivy k členství v klubu mě zaujali respondenti tvořící zázemí a to především na základě některých skutečností. U jednotlivých osobností tvořících zázemí, kromě již zmiňovaných motivů, které jsou společné pro všechny členy klubu, tedy motivů pozitivního vztahu ke sportu potažmo k fotbalu a soudržného kolektivu, lze vysledovat výskyt určitého jevu, který leccos vypovídá o fenoménu amatérského sportu.

Pro pochopení tohoto specifického jevu je potřeba osvětlit určité souvislosti. Konkrétně v případě pořadatele klubu hraje důležitou roli fakt, že ještě před získáním funkce pořadatele tento respondent v Torpedu nějakou dobu působil jako aktivní hráč. Je třeba říci, že je v podstatě jediným hráčem, který po ukončení aktivní fotbalové účasti zůstal s týmem aktivně spojený. Ostatně v tomto smyslu se také vyjádřila manželka respondenta.

Respondentka 15: *„Furt je s týmem spojený a myslím si, že se nikdy neodpojí (smích).“*

Jiná situace platí pro další dva členy zázemí. Ani trenér, ani vedoucí týmu v minulosti nikdy nepůsobili jako aktivní hráči Torpeda. Za zvláštní lze označit zejména situaci spojenou s trenérem. Faktem je, že členi sportovního klubu Torpedo až na jednu krátkou výjimku nikdy neprovozovali přípravná kondiční setkání před jednotlivými utkáními. Jednodušeji řečeno, členi klubu neměli a nemají tréninky, které jsou běžné i na úrovni této soutěže. Tato skutečnost je o to zajímavější, že i přes tento fakt funkce trenéra v rámci Torpeda funguje už řadu let a je spojena právě s jednou osobou. Nyní se dostáváme k popisu specifické skutečnosti, která je spojena s těmito respondenty a kterou mi pomohl odhalit jeden z hráčů Torpeda.

Respondent 5: *„Ona ta část to má tak, ono to tak je, co ten fotbal hrajou, tak čas ještě tráví na fotbale a ty co ho nehrajou, spíš to mají tak, já nevím, oni by byli třeba řekněme tři, tři čtyři a to není zase taková parta, každou chvíli někdo nemůže a nebudeš furt chodit na pivo popovídat si s jedním člověkem, to nebudeš mít nic novýho, to tě přestane bavit za tejdén, ale tak vlastně oni mají nás jako kamarády a přes ten sport, přesto že ho nedělaj, tak si ale myslím, že my tam potřebujeme mít takový jako funkcionářský zázemí, že někdo musí bejt ten trenér a někdo musí bejt ten vedoucí a takovýhle, tak oni to dělaj a vlastně díky tomu zároveň choděj s náma, jenže oni se sejdou v tý hospodě i bez nás nebo s někým z nás, kdo má toho času víc a může tam bejt i mimo i v ty dny, kdy není ten fotbal.“*

Pro trenéra ani pro vedoucího týmu tedy nebylo primárním motivem být součástí Torpeda, k Torpedu se v podstatě dostali zprostředkovaně skrze kamarádství se členy týmu. Až na základě tohoto kamarádství, které mimo jiné vzniklo na „základně“, se tito členi rozhodli do týmu zapojit. Členství zpětně bylo potvrzeno získáním funkcí, které jsou pro fungování týmu podstatné. Trochu jiná, avšak ve výsledku velmi podobná je situace hlavního pořadatele. Jako jediný „vysloužilý“ hráč chtěl zůstat nadále s týmem spojen, získáním funkce pořadatele tak může dále participovat na sportovních, především však na mimo sportovních aktivitách klubu Torpedo.

Jistým druhem motivu k členství jsou také určité pocity jistoty a seberealizace, které členství v klubu může jednotlivým členům přinášet. Tento motiv lze označit za motiv psychologicko – sociální a vyplývá ze skutečnosti, že základní potřebou člověka je jistý pocit sounáležitosti, pocit někam patřit. Člověk pak vyhledává skupiny, ve kterých se cítí dobře a ve kterých se může více uplatnit než ve skupinách jiných (v mezích volného času). Pro členy, které jsou vedeny k členství především tímto motivem, se pak takové členství v klubu stává dlouhodobou záležitostí, jedinec nemá potřebu vyhledávat jiné členské skupiny, vyhovuje mu právě tento kolektiv osob. Taková skutečnost dále velmi často vede k intenzivnějšímu vyhledávání členů klubu i mimo rámec sportovních aktivit. Výše uvedené potvrdila jedna z přítelkyň hráče ve své výpovědi.

Respondentka 18: *„On se nepůjde bavit nikam jinam, on je tady v tom kruhu lidí velice společenské, on je v takovém tom domácím prostředí, ale jeho vyhodíš někam ven a on je prostě mimo. A on má problém ten, on se špatně seznamuje, on není kolektivní v cizím kolektivu a každé si myslí, že to je bručoun todleto a já říkám není, kdyby byl mezi svýma, tak umí udělat takovou show. Já si myslím, že je to i tím, že on je v Torpedu od těch dvaceti a on nikoho jiného nepoznal.“*

Pokud shrneme poznatky získané z této podkapitoly, je zřejmé, že zásadních motivů ke členství v klubu je několik. Faktem je, že tyto motivy nepůsobí jednotlivě, spíše naopak, ke členství v klubu vede většinu jednotlivců motivů více, je pak ale záležitostí individua, který motiv se stává silnějším a který naopak ustupuje do pozadí. Mezi dva základní motivy, které můžeme paušalizovat na všechny členy týmu, je pozitivní vztah ke sportu a soudržný, trvalý kolektiv založený na vzájemném přátelství. I přes skutečnost, že se jedná o sportovní klub, pro některé členy samotný sport hraje spíše druhotnou roli, participace takových členů na sportovních aktivitách klubu je spíše prostředkem k tomu „být v partě“. Otázkou však zůstává, jak tito členi své členství v klubu sami prožívají. Nejen toto téma bude analyzováno v následující podkapitole.

6.2 Kolektivní identita

Následující podkapitola, jak už sám název napovídá, se bude věnovat význačnému společenskému jevu – kolektivní identitě, především pak vztahu tohoto jevu k objektu výzkumu, kterým je amatérský sportovní klub Torpedo. Kolektivní identita jako významný sociální fenomén bude nejdříve teoreticky ukotvena a to především za účelem vytvoření určitého podkladu pro další analýzu dat z terénu.

Kolektivní identitou rozumíme společně sdílenou identitu určitými členy dané sociální skupiny. V podstatě lze konstatovat, že jde o poměrně významnou integrační sílu skupiny, jejímž potenciálem je vytvořit skupinový „my“ pocit, který je asociován vesměs s pozitivními hodnotami. Tento skupinový „my“ pocit však nevzniká samovolně, nýbrž vždy ve vztahu k cizímu a často nepřátelsky vnímanému „oni“.⁵⁸

Kolektivní identitu také definuje německý kulturní historik Jan Assman, který pod takovou identitou rozumí „*obraz, který si o sobě vytváří určitá skupina a s nímž se identifikují její příslušníci.*“⁵⁹ Je třeba si uvědomit, že takto definovanou kolektivní identitu vytváří sami zúčastnění jedinci a to takovým způsobem, že se s danou skupinou do jisté míry identifikují. „*Tato identita neexistuje „o sobě“ nýbrž vždy jen v té míře, v níž se k ní určití jedinci hlásí. Je silná nebo slabá podle toho, nakolik žije ve vědomí členů skupiny a nakolik dokáže motivovat jejich myšlení a jednání.*“⁶⁰ Tato společenská příslušnost, jak lze také kolektivní identitu nazvat, „*se opírá o účast na společném vědění a společné paměti.*“⁶¹

Právě společná, neboli „kolektivní paměť“ se stala ústředním objektem výzkumu pro francouzského sociologa Maurice Halbwachse, který tvrdí, že každá skupina je obdařena specifickou skupinovou pamětí. I když je třeba brát v potaz, že paměti disponují pouze jednotlivci, paměť těchto jednotlivců získává tvar teprve v kolektivu.⁶²

⁵⁸ LOZOVIUK, Petr. *Evropská etnologie ve středoevropské perspektivě*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2005, s. 38

⁵⁹ ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť : písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha : Prostor, 2001, s. 117

⁶⁰ Tamtéž, s. 117

⁶¹ Tamtéž, s. 122

⁶² HALBWACHS, Maurice. *Kolektivní paměť, kritické vydání připravené Gérardem Namerem za spolupráce Marie Jaissonové*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2009

Rozpracování konceptu kolektivní paměti je v tomto kontextu určitou perspektivou studia kolektivní identity.

Ke studiu kolektivní identity přispěl také Pierre Bourdieu, který však preferoval užívání termínu habitus. Základem habitu je společný princip pohledu na realitu a rozlišování téže reality, tento princip je ve všech myslích, jelikož nám byl vštípen v procesu socializace. „*Je to mentální struktura vštípená všem určitým způsobem socializovaným myslím, neboli struktura individuální i kolektivní.*“⁶³

Výše jsem se pokusila ve stručnosti fenomén kolektivní identity teoreticky vymezit a nastínit některé společenskovední přístupy ke studiu tohoto jevu. Je třeba však zmínit ještě jednu skutečnost, tedy že pro takto definovanou kolektivní identitu neplatí jednostranný proces jejího utváření. Jak již bylo zmíněno, kolektivní identita neexistuje sama o sobě, jde o koncept, který je aktivně vytvářen prostřednictvím konkrétních interakcí mezi členy daného společenství, na druhou stranu jistá podoba takto zformované identity má zpětně vliv na průběh těchto interakcí a zprostředkovaně také na utváření identity individuální.⁶⁴

V rámci amatérského sportovního klubu Torpedo je utváření kolektivní identity zřejmé. Opět ale nelze na celou problematiku nahlížet z jednoho zorného úhlu. Heterogenní povaha zkoumané skupiny vyžaduje určitý obezřetný přístup k výzkumu určitých jevů vyskytujících se uvnitř skupiny, takový přístup je třeba aplikovat i při výzkumu kolektivní identity.

V souvislosti s výzkumem kolektivní identity členů klubu je třeba upřesnit určitou skutečnost. Všichni aktivní členi Torpeda se scházejí na fotbalových utkáních. Samozřejmě účast všech členů není vždy stoprocentní, důvody k neúčasti mohou být různé.

⁶³ BOURDIEU, Pierre. *Teorie jednání*. Praha : Karolinum, 1998, s. 96

⁶⁴ LOZOVIUK, Petr. *Evropská etnologie ve středoevropské perspektivě*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2005, s. 40

Respondent 6: *„Jako nikdy nepřijdou všichni, někomu se večer před tím nezadaří (smích), někdo je fakt odjetej, někdo je v práci, někdo je zraněnej nebo nemocnej.“*

U těch členů klubu, kteří se však na utkání dostaví, se zároveň automaticky předpokládá jejich účast na „základně“ po skončení utkání. Pro některé jednotlivce členství v Torpedu znamená více méně konání pouze těchto dvou vzájemně spojených aktivit. Druhou skupinou členů klubu jsou jednotlivci, kteří se scházejí častěji, nejen při příležitosti fotbalového utkání. Tato setkávání probíhají z vlastní iniciativy těchto členů a místem setkání je téměř vždy „základna“. Nejsilnější kolektivní identita byla pozorována právě mezi těmito členy. Nutno poznamenat, že mezi tyto členy s nejsilnější identitou patří celé zázemí týmu, z něhož dva členi nikdy za Torpedo nehráli a k Torpedu se v podstatě dostali zprostředkovaně.

Respondent 1: *„Vždyť Torpedo, to je něco jako národnost, to je náboženství prostě.“*

Vysvětlení silné kolektivní identity mezi těmito častěji se scházejícími členy je nasnadě. Už jen fakt, že mezi těmito členy Torpeda probíhají časté vzájemné interakce a místem schůzek je „základna“, tedy místo úzce spojené s Torpedem, každým takovým setkáním je kolektivní vědomí těchto členů formováno a následně utvrzováno ve větší míře než u ostatních členů.

Důležité je také poznamenat, že pro tyto členy jsou aktivity (ať už sportovní nebo mimo sportovní) spojené s Torpedem významnou náplní jejich volného času. Rozdíl v prožívání členství je zřejmý v situaci, kdy má člen klubu více volnočasových aktivit.

Respondent 4: *„Já mám ještě jinou zálibu, kolo. Já jsem to trochu opustil kvůli kolenům, já už tolik s nima nejsem, ani pravidelně nehraju, já to mám teď jinam nasměrovaný, ty kolena, takže jezdím na kole a to je hroznej žrout času a taky mě to baví.“*

Z rozhovorů s těmito členy, kteří svou pozornost z nejrůznějších důvodů věnují jedné nebo více aktivitám odlišným od aktivit Torpeda, bylo jasně cítit, že své členství

neprožívají v takové míře, jako první skupina členů. Dokonce se o skupině členů, u kterých byla zaznamenána silná kolektivní identita, vyjadřují s jistým nadhledem.

Respondent 4: „*Oni si to tak trošku idealizují.*“

Jiná situace ovšem nastala, když bylo se členy rozebíráno téma absence tréninků. Zde se všechny výpovědi velmi podobaly. Všichni členi tak potvrzovali a často i zdůrazňovali specifickou klubovou identitu nezávisle na skutečnosti, zdali se scházejí více nebo pouze na fotbalových utkáních. Jistá hrdost na členství v takovém klubu byla při hovoru na toto téma rozpoznatelná.

Respondent 2: „*No to je taková rarita si myslím celosvětová, protože to se divili všude, třeba když jsme hráli tu bé třídu, tak prostě třeba támhle v Hlinsku nemohli pochopit, jak mančaft, kterej deset roků netrénuje, hraje první bé třídu jako. My jsme pro ně byli rarita, ty si nás fotili, že to jako není možný. Voni tam trénovali třeba třikrát v tejdnu, že jo. A my jsme se tak maximálně dvakrát v tejdnu sešli, ale v Myslivně na pivu, že jo (smích). To bylo tak maximum, takže ty tomu nechtěli věřit.*“

Respondent 9: „*No tréninky nemáme, to jsme trošku specifický, to všechny družstva maj a samozřejmě čím jsou ty soutěže vejš, tím mají tréninků víc, že jo. No všichni trénujou, třeba jednou tejdně se scházejí na trénink, v těch vyšších co jsme hráli tak tam se trénuje třeba třikrát tejdně, ale my jsme to hráli bez tréninku stejně, my jsme takový přirozený, my to nepotřebujem (smích).*“

Ještě v jedné situaci bylo pozorováno vyzdvihování specifické klubové identity Torpeda. Bylo to zejména ve chvíli, kdy bylo probíráno téma soudržnosti kolektivu a soudržnosti mezi členy týmu.

Respondent 6: „*My držíme dost pohromadě, což si myslím, že v jinejch mančaftech takhle není, protože vim i spoustu jinejch kluků znám, z toho třeba Starýho Hradiště, že voni vodehrajou fotbal a dva si jdou támhle, tři si jdou támhle, čtyři jdou tam, prostě nejdou jako parta, trhaj se*

a o nás se prostě ví, že když skončí zápas tak Torpedo bude v jediný jediný hospodě.“

Tímto vyzdvihováním specifických klubů samotnými jeho členy je manifestována kolektivní identita. Kolektivní identita se v tomto případě stává již výše zmiňovanou integrační silou, která vytváří „my“ pocit, na tomto místě definovaný jako členství v Torpedu, ve vztahu k „oni“, kterými jsou členové ostatních fotbalových klubů působících na této úrovni soutěže. Při takto utvářeném obrazu společného „my“ členové klubu upřednostňují zejména pozitivní hodnocení jejich členství, což také dokazuje jistá hrdost, se kterou se o těchto tématech sami respondenti vyjadřují.

6.3 Symboly

V této podkapitole bude pozornost zaměřena na symboly, které zastávají poměrně významné místo v procesu konstrukce kolektivní identity. Jinými slovy fenomén kolektivní identity se formuje mimo jiné užíváním společné soustavy symbolů.⁶⁵ Samotné symboly pak vyjadřují identitu, integrují skupinu a sdělují ideály, kterými stvrzují oprávněnost existence skupiny.⁶⁶

Symboly jsou nositelé určitého významu a zároveň se vyznačují jistým emocionálním nábojem. Sociální konstruktivisté Berger a Luckmann používají termín symbolický svět, který funguje jako zastřešující svět významů pro subjektivně chápané životní zkušenosti.⁶⁷ Užíváním symbolů v podstatě jedinec vyjadřuje sounáležitost s určitou skupinou, aniž by musel opouštět svou individualitu.⁶⁸

Jistou soustavou symbolů disponuje také amatérský sportovní klub Torpedo. Na tomto místě je třeba rozlišovat mezi symboly hmotnými, kterými jsou určité předměty a symbolickým jednáním, tedy pravidelným vykonáváním určité aktivity, která má pro

⁶⁵ ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť : písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha : Prostor, 2001, s. 122 - 123

⁶⁶ MORAVCOVÁ, Mirjam. Lidová kultura – vzestup a pád (?) symbolu českého prostoru. In BITTNEROVÁ, Dana; HEŘMANSKÝ, Martin. *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*. Praha : Fakulta humanitních studií UK, 2008, s. 341

⁶⁷ BERGER, P. Ludwig; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, s. 98

⁶⁸ COHEN, P. Anthony. *Self Consciousness : An Alternative Anthropology of Identity*. s. 32

členy Torpeda symbolický význam. Užíváním hmotných symbolů ale i konáním symbolického jednání je členy manifestována a konstruována jejich kolektivní identita, toto lze vztáhnout na všechny členy bez rozdílu.

Hmotných symbolů užívají členi hned několik, určovat, který z těchto symbolů má pro členy větší význam není podstatné, jelikož tyto symboly mají pro své členy vesměs stejnou hodnotu a jejich užívání lze také označit za vyvážené. Jedním z takových symbolů je vlaječka, kterou má každý člen Torpeda pověšenu ve svém automobilu. Dalším symbolem je čepice s nápisem Torpedo, užití tohoto symbolu však není jednoznačné.

Respondent 1: *„A pak bylo a to byl velkej boom, tenkrát se nechali udělat čepice Torpédácký, a po těch čepicích tenkrát já vím, že se jich první várka udělalo asi sto, tam byla nejdražší položka udělat tu šablonu znaku Torpedo, hele a během dne byly pryč, první samozřejmě hráči, to byli týpci, co si vzali třeba tři, hele já dám tátovi a tak, takže se pak asi dvakrát ještě přidělávaly, takže vono těch čepic tenkrát mohlo bejt třeba 500, možná. Ale vo čepice byl velkej boj, kdo neměl čepici, nebyl Torpédák v tu chvíli že jo, takže i takový, já taky nejsem na čepice vyloženě kovanej, takže i tyhle lidi ji museli mít, spousta kluků to vozili třeba v zádu v autě, vepředu vlaječku a vzádu čepici, aby se vědělo, že je to auto Torpédáka.“*

Z výše uvedeného plyne, že symbolickou povahu mohou získat i ve společnosti běžně užívané předměty. Někteří členi klubu čepice užívají jak za účelem, pro který je předmět celospolečensky známý, tak pro účely jejího symbolického významu pro jednotlivé členy. Jak ale výše uvedená výpověď napovídá, pro některé členy se čepice stala ryze symbolickým předmětem bez praktického využití. Důležitá je poté skutečnost vlastnit takový předmět.

Za symbol lze také považovat kroniku klubu, která vznikla se vznikem Torpeda a její pravidelné doplňování je prováděno dodnes. Náplní takové kroniky je historický přehled fotbalových úspěchů ale i proher klubu Torpedo. Kronika je vedena jedním ze zakládajících členů a povědomí o její existenci mají všichni členi Torpeda. Je třeba

konstatovat, že velmi hluboký vztah k tomuto symbolu mají především zakládající a dlouholetí členi klubu.

Ostatní hmotné symboly jsou užívány především v domácím prostředí, na toto téma mluvily manželky a přítelkyně členů klubu.

Respondentka 19: *„Vlajčku máme od prvního dne, kdy nastoupil, bez toho by to nešlo a pak v dílně máme plagát, kde je celý Torpedo vyfocený.“*

Respondentka 18: *„Torpedáka máme v obývací, protože oni mají takový svoje postavičky, každé dostal svoji postavičku, to je takovej ten nosatej a každá má bíločernej dres a má tam svoji přezdívkou a číslo a má to takhle vystavený.“*

Pro některé z respondentek toto téma otevřelo prostor k vyjádření svého postoje k členství manžela či přítele v Torpedu. Tématika vlivu členství na ostatní vztahy, zejména pak ty partnerské, bude blíže rozebrána v podkapitole sociální vazby.

Respondentka 17: *„Já nedovolím nic doma, co mi připomíná Torpedo, to z toho už jsem vyrostla, vlajčku jsem strhla v okamžiku, kdy dva dny nepřišel, šla pryč. To se vždycky hádáme, protože on se jich zastává, já ne, že jo.“*

Určitý druh symbolu představuje symbolické jednání ve formě opakované významové aktivity spojené s určitou skupinou. V Torpedu bylo identifikováno pouze jedno takové symbolické jednání, které je mezi sportovními kluby celkem obvyklé. Konkrétně jde o vítězný pokřik. Již podle přívlastku by se dalo předpokládat, že je takový pokřik členy užíván pouze po vítězném fotbalovém utkání, z výpovědí respondenta a respondentek však jasně plyne, že je pokřik užíván i při jiných příležitostech.

Respondent 2: *„Máme takovej pozápasovej vítězněj pokřik, ten když jsou akce tak to lítá přes celou hospodu jako, takže tam takhle třicet lidí křičí najednou tohle.“*

Respondentka 17: *„Mají takovej jeden bojovej pokřik, ale ten tady nemůžeme říct, protože ten je sprostěj. A to se jich drží hodně dlouho a používaj to.“*

Respondentka 15: *„A to prostě když je jich někde víc, tak začnou bouchat do stolu a začnou to pokřikovat.“*

Respondentka 17: *„To třeba, i když je nějaká akce bez fotbalu, tak to tam taky daj.“*

Respondentka 15: *„Třeba i na naší svatbě to tam dali (smích.)“*

Konstruování kolektivní identity členy Torpeda prostřednictvím symbolického jednání ve formě vítězného pokřiku probíhá i mimo rámec fotbalových utkání. Svou identitu člena klubu si jednotlivci tímto pokřikem stvrzují i při událostech, které prokazatelně nejsou spojeny se sportem ba ani se samotným klubem Torpedo.

Na závěr této podkapitoly lze konstatovat, že soubor užívaných symbolů v rámci amatérského sportovního klubu Torpedo tvoří jeho významnou součást, především pak pro vytváření a udržování kolektivní identity členů takové heterogenní skupiny, jakou Torpedo beze sporu je.

6.4 My versus oni: rivalita mezi týmy

V jedné z předešlých kapitol byl definován vztah volnočasového zájmového sportu a úsilí po vítězství. I přes skutečnost, že úsilí po vítězství je ústředním prvkem ve vrcholovém výkonnostním sportu, jeho existenci v zájmovém sportu nelze vyloučit, spíše naopak.

Respondent 14: *„Já si myslím, jako můj názor je, že když se vyhrává, tak je to o mnoho příjemnější jak na hřišti, tak v hospodě samozřejmě, než když se prohrává.“*

Toto úsilí po vítězství vytváří určitý prostor pro jistou rivalitu mezi jednotlivými týmy této úrovně fotbalové soutěže. Nutno poznamenat, že míra této rivality vzhledem

k povaze volnočasového sportu není nijak vysoká, protože „protihráči nejsou nepřátelé, ale ti, kteří udělují soupeření povahu vzájemného testování.“⁶⁹ Samotní členi klubu Torpedo tuto skutečnost potvrzují následovnými tvrzeními.

Respondent 25: „*Jo určitě tam nějaká rivalita je, to určitě, ale ne zase nějaká jako převratná.*“

Respondent 5: „*Takže nějaký rivalryity jsou, to ne že jako ne. Ale relativně se ty družstva tak nějak znaj, ale někdo přijde nověj a je zbytečně ambiciozní a ne třeba ani ty hráči, jako lidi kolem, tak pak se to občas vyhecuje, no. Je to spíš z řad těch diváků, protože tam je to spojený s tím alkoholem a ten ty emoce rozvíří, kdežto my většinou hrajeme střizlivý, že jo. Je to podobný, když to řeknu tak blbě, s velkým fotbalem, ale v malým měřítku, ale funguje to podobně.*“

Fenomén divácké agrese ve sportu je velmi aktuálním tématem, rozhodně však není cílem této práce se tímto fenoménem blíže zabývat, nicméně je vhodné poznamenat, že se tento jev, který je spojován zejména s vrcholovým sportem, v určité míře vyskytuje i na této úrovni soutěže, což také dokládá výše uvedená citace.

Jistá rivalita mezi týmy tedy jednoznačně existuje. Tato skutečnost opět koresponduje s problematikou skupin a s jejich dělením na vlastní skupinu (in-group) a cizí skupinu (out-group), přičemž představa vzájemného antagonismu činí obě tyto skupiny reálné.⁷⁰ Při hovoru na toto téma sami respondenti začali na základě svých vlastních zkušeností popisovat, jak jsou ostatními kluby vnímány a toto vnímání sami dále analyzovali.

Respondent 7: „*Jako nás, nás nemaj moc rádi, voni si odjakživa mysleli, že jsme samí podnikatelé, teď jsme taky někde hráli, tak tam na nás řvali, že jsme samí podnikatelé, ale přitom tam mezi náma moc lidí nepodniká, vlastně skoro vůbec, takže nejsme jako moc oblíbený, kor jsme*

⁶⁹ COAKLEY, J. Jay. Sport and Society. Issues and Controversies. (2001) In SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008, s. 31

⁷⁰ BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky : netradiční uvedení do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1996, s. 44

každýho štváli, že jsme netrénovali a přijeli jsme a vyhráli jsme jako, třeba věděli, že sedíme v Myslivně v pátek a v sobotu někam přijedem a vyhrajem, to jim vadilo.“

Respondent 10: *„V tom žijou jako (ostatní týmy), v tom žijou jako od začátku že jsme pardubáci mladý namachrovaný podnikatelé.“*

Z výše uvedeného vyplývá, že sami členi Torpeda pociťují jistý zvýšený stupeň negativních postojů vůči vlastnímu klubu ze strany ostatních fotbalových týmů. Jistý vliv na tento zvýšený antagonismus může mít skutečnost, že Torpedo je jedním z opravdu mála městských klubů mezi mnoha kluby vesnickými. O takovém cizím elementu jsou pak vytvářeny předsudky, které zpětně dotváří negativní smýšlení o takovém klubu. Takovým předsudkem je v tomto případě paušální označení všech členů za podnikatele, přičemž podnikatel je v tomto případě vnímán jako nositel zejména negativních vlastností.

Svou roli zde také sehrávají již několikrát zmíněné atributy klubu Torpedo, tedy absence tréninků a semknutý kolektiv. Tyto atributy se v tomto momentě stávají vysvětlujícím prvkem a mají vést k pochopení zvýšeného antagonismu ze strany ostatních klubů vůči Torpedu.

Respondent 2: *„Tam to bylo, víš co, já si spíš myslím tak celkově, že spousta lidí závidělo, tam byla taková ta závist, že držíme při sobě.“*

Respondent 4: *„Hodně měli taky problém s tím, že se nám daří a bez tréninku, protože spousta těch kluků štválo, že von se třikrát v tejdnu honí někde po hřišti, pak přijede do Mnětic, nebo Torpedo přijede k nim a dostanou třeba pět golů, jo, a spoustu lidí tohle nepřekouslo a dodnes nekouše.“*

Na závěr je třeba podotknout, že i přes výskyt rivality mezi týmy, která je svým způsobem logická vzhledem k tomu, že jde o sport primárně založený na soutěžení mezi kluby, ale i přes zvýšené negativní postoje ze strany ostatních klubů vůči Torpedu, rozhodně nelze počítat s projevy otevřeného násilí. Rivalita v kontextu amatérského

sportu spíše napomáhá k vymezení hranic mezi týmy a v případě Torpeda opět k posilování kolektivní identity.

7 Sportovní klub jako sociální skupina

Náplní této kapitoly je postihnout amatérský sportovní klub jako sociální útvar určitého typu a na základě tohoto dále definovat jeho vlastnosti. V první řadě lze klub Torpedo považovat za malou skupinu, kde vztahy mezi členy jsou navzájem závislé, jinými slovy chování každého člena ovlivňuje chování každého jiného člena. Tato malá skupina se dále vyznačuje společnou ideologií, kterou je míněn soubor názorů, hodnot a norem, které regulují vzájemné vystupování členů.⁷¹

Klub Torpedo můžeme tedy označit termínem sociální skupina, která se v případě Torpeda vyznačuje svou neformálností. Příslušníci těchto neformálních skupin jsou integrováni vzájemnými emocionálními vazbami. Takové sociální skupiny lze dále dělit na členskou a referenční, kdy členskou skupinou je taková skupina, již je jedinec členem a referenční pak ta, ke které by jedinec rád patřil.⁷²

Tyto neformální sociální skupiny, jakou je také klub Torpedo, se utvářejí z interakcí jejich členů. V procesu tohoto utváření také dochází k formování skupinových norem, pozic a rolí.⁷³ Na tomto místě je vhodné zmínit ojedinělý jev, který se v rámci týmu objevuje. Pozice označuje jisté místo v sociální skupině, které je spojeno s jistými požadavky a očekáváními, s takovou pozicí je pak dále spojena role neboli očekávaný způsob chování. Takto výše definované pojmy v klubu víceméně fungují až na případ trenéra. Pozice trenéra existuje v klubu Torpedo téměř od jeho počátku. V běžném chápání funkce trenéra v rámci sportovního družstva představuje jistou pozici autoritativního charakteru, role trenéra je pak spojena s vedením týmu a systematickým připravováním svých svěřenců na sportovní výkon.

⁷¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 2009, s. 383

⁷² Tamtéž, s. 385

⁷³ Tamtéž, 389

V Torpedu je však situace jiná, pozice trenéra je sice určená, rozhodně však nesplňuje obecná očekávání, která jsou na tuto pozici kladená, v praxi to znamená, že Torpedo nemá tréninky. Jediným smyslem existence takové funkce pak je, že na každém fotbalovém utkání v rámci soutěže od určité doby musí být přítomen trenér týmu, porušení takového pravidla je sankcionalizováno. Bylo tedy třeba určit osobu, která by se této funkce ujala. Nynější trenér, který v Torpedu působí již řadu let a za kterého neproběhl ani jeden trénink, se však i přes výše zmíněné skutečnosti s touto funkcí a potažmo se svou rolí velmi ztotožnil stejně jako se samotným týmem. A naopak, všichni z týmu tuto osobu bez váhání jako trenéra přijímají.

Respondent 14: *„Určitě je součástí týmu, i všichni ho berou jako součástí týmu.“*

7.1 Vlastnosti sportovního družstva jako sociální skupiny

Sportovní klub byl výše definován jako sociální skupina. Příznačné pro takovou sociální skupinu jsou její charakteristické vlastnosti a právě předmětem této podkapitoly je postihnout tyto vlastnosti tak, jak je definoval Pavel Slepíčka⁷⁴ a zároveň vztáhnout tuto problematiku na situaci klubu Torpedo.

Stabilita skupiny označuje proměnlivost v členské základně skupiny, kdy u neformálních skupin souvisí především s dobrým skupinovým klimatem.⁷⁵ Mohlo by se zdát, že Torpedo vzhledem k faktu, kterým je 120 registrovaných členů (jde o registrace za celou dvacetiletou historii klubu), neoplývá velkou stabilitou nebo naopak v rámci Torpeda se vyskytuje špatné skupinové klima, které vyvolává zvýšenou fluktuaci členů. Na tomto místě je však třeba vzít v úvahu některé skutečnosti.

Respondent 5: *„Ten kdo skončil tak ho to buďto přestalo bavit nebo se odstěhoval nebo byl starej, budeme to říkat na rovinu (smích), co si budeme nalhávat, fotbal když jsme začínali, tak nám všem bylo kolem dvaceti,*

⁷⁴ SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009, s. 127

⁷⁵ Tamtéž, s. 127

někomu bylo o dva míň, někomu o dva víc, ale všem nám bylo zhruba stejně a teď je to o dvacet víc, že jo.“

Jistou fluktuaci členů si sami respondenti uvědomují, nicméně uvedené důvody tohoto jevu, které naznačuje respondent ve své výpovědi, nepotvrzují špatné skupinové klima, naopak, jak následující výpověď ukáže, na „vysloužilé“ členy se v rámci současné skupiny členů Torpeda nezapomíná.

Respondentka 16: *„To oni když jsou ty různý ukončení sezony, tak jsou většinou pozvaný i ty, co už dávno třeba nehrajou a takhle jsem zažila, že hodně přišli, oni se oslověj, oni jsou zase takový, že jako na sebe nezapomínaj.“*

Nutno podotknout, že zvýšená skupinová stabilita je pozorována mezi členy „zdravého jádra“ klubu, tedy těmi členy, kteří se scházejí často i mimo sportovní aktivity Torpeda.

Další vlastností takové sociální skupiny je *soudržnost (kohezivita)*. Tuto vlastnost lze charakterizovat jako silný pocit sounáležitosti vycházející z intenzivních vazeb mezi členy. V rámci rekreačního sportu vznikají skupiny s převahou socio – emocionální soudržnosti, kdy motivace pro takové sportování se mimo jiné opírá o emocionální prožitky spojené se členstvím ve skupině.⁷⁶ Otázka soudržnosti členů sportovního klubu Torpedo byla již v textu několikrát zmíněna. Sami členi Torpeda se za soudržný celek rozhodně považují, dokonce tuto vlastnost klubu v pozitivním smyslu vyzdvihují, na základě této vlastnosti se dokonce mezi ostatními kluby cítí být specifičtí.

Právě na základě týmové soudržnosti je pro mnohé členy Torpeda tato skupina atraktivní. *Atraktivnost* skupiny souvisí se společenskou významností skupiny a s uspokojením potřeb dosažením individuálních cílů.⁷⁷ Pro některé nynější členy Torpeda se klub na základě soudržného kolektivu stal natolik atraktivní, že se rozhodli přestoupit ze svého původního klubu právě do Torpeda. Sami členi dále atraktivnost skupiny také spatřují v několikrát zmiňované absenci tréninků.

⁷⁶ Tamtéž, s. 128

⁷⁷ Tamtéž, s. 128

Respondent 1: „*Protože co si budem povídat, dneska už ti mladí kluci, který nemaj moc volnýho času tohleto vědí, že nebudou muset trénovat. Takže pokud maj víkend volnej a nechtěj bejt do třech let tlustej jak medvěd stokilovej a pakliže maj ten fotbal rádi, tak jdou radši do Torpéda, kde vědí, že se nemusí trénovat, parta je dobrá a fotbal zatím jakš takš šlape.*“

Trvání skupiny v čase je vlastností nazývanou *stálost* sociální skupiny.⁷⁸ V případě Torpeda tuto stálost nelze úplně přesně určit a to z následujících důvodů. Nutno uvést, že dvacet let, tedy doba, po kterou Torpedo funguje, může být vnímána buď individuálně jako dlouhý časový úsek, nebo jako poměrně krátká doba ve vztahu k dlouhým klubovým historiím, které jsou vlastní většině klubů na úrovni této soutěže. Je zřejmé, že založení Torpeda je spojeno s jednou konkrétní skupinou přátel, je tedy otázkou, zda klub přetrvá i po odchodu těchto nejstarších členů, které tuto skupinu více méně nejvíce udržují při životě. Snahy starších členů předávat klub mladším členům jsou však patrné.

Významnou vlastností skupiny je její *propustnost*. V podstatě jde o vlastnost označující snadnost či obtížnost změny členství, důležitou roli při určování propustnosti skupiny hrají vstupní požadavky kladené na každého uchazeče o členství.⁷⁹ Jisté požadavky na ucházející se členy jsou stanoveny i v rámci Torpeda. I přes skutečnost, že se jedná o sportovní klub, požadavek na sportovní schopnosti uchazeče jsou spíše v pozadí, rozhodně nehrají důležitou roli. Všichni členi se shodli, že mnohem důležitější je schopnost uchazeče „zapadnout do party“, výpovědi přítelkyň a manželek členů Torpeda byly navíc obohaceny o názory, že významným požadavkem na uchazeče je jeho schopnost příležitostně zvýšené konzumace alkoholu. To mimo jiné odráží vnímání klubu Torpedo manželkami a přítelkyněmi hráčů, které je primárně spojeno s konzumací alkoholu spíše než se sportem.

Respondentka 17: „*Podle mě musí trochu zapadnout, nesmí to bejt úplnej Lojza, musí chlastat trošku, když víc, tak tím líp (smích).*“

⁷⁸ Tamtéž, s. 129

⁷⁹ Tamtéž, s. 129

Pro amatérský sport je charakteristické přijímání nových členů na základě již existujících sociálních vazeb. Do klubu se tak nehlásí uchazeči, kteří nikoho z klubu neznají, naopak členství vzniká vlivem přátelství či známosti s někým z takového klubu, toto přátelství či známost je primárním impulsem k členství a téměř vždy předchází vznik samotného členství.

Respondent 6: *„Ty nový to jsou většinou v tý partě někoho známej, buďto někde skončí hrát fotbal a říká hele, jak vy to tam máte, nemohl bych hrát s Váma nebo naopak ty mu řekneš hele, tak tys hrál vždycky fotbal, tak pojd' hrát k nám, ale nikdy nepřijde nikdo, kdo by se s nikým neznal, jako že bysme si vypsali inzerát nebo takový, tak to zas, tak to nefunguje (...) žádný extra nároky fotbalový nemáme.“*

Dle Pavla Slepíčky je takových vlastností sportovního družstva jako sociální skupiny více, dále můžeme jmenovat takové vlastnosti jako polarizace nebo kontrola skupiny. Tyto vlastnosti jsou však primárně spojeny spíše s vrcholovým výkonnostním sportem, jejich bližší charakteristikou se v této podkapitole tedy nezabývám.

7.2 Sociální vazby

Během výzkumných rozhovorů, které byly vedeny také s některými manželkami a přítelkyněmi členů, byl pozorován určitý jev, tedy že členství v klubu má v mnoha případech značný vliv na ostatní sociální vztahy jednotlivých členů, zejména pak na ty partnerské. Nutno podotknout, že ve větší míře se toto týká těch členů, které lze označit jako „zdravé jádro“ Torpeda provozující častěji i mimo sportovní aktivity (především pak scházení se na „základně“). Postoje samotných partnerek k členství svých protějšků v Torpedu jsou často nejednoznačné. Všechny dotazované však zdůrazňovaly určité vlastnosti, kterými disponují a které jsou nezbytné pro to, aby partnerství se členem Torpeda přetrvalo.

Respondentka 15: *„Chce to hodně tolerantní ženu, hodně.“*

Respondentka 19: *„Mně to jako dřív vadilo hodně, ale už se to zlepšilo díky mé trpělivosti.“*

Všechny respondentky se také shodly na skutečnosti, že členství partnera v Torpedu, více či méně zasahuje do jejich společného rodinného života. Tento zásah do rodinného života vnímají především v negativním smyslu. To je také dáno faktem, že většina respondentek primárně Torpedo vnímá zejména jako klub, který byl utvořen za účelem „scházet se v hospodě“ a tento prvotní účel byl vhodně spojen se zálibou ve sportu, přičemž tato záliba měla členům Torpeda toto „scházení se v hospodě“ legitimizovat. Ve většině případů respondentky nabývají pocitu, že členství zasahuje do jejich partnerského potažmo rodinného života, co více, většina uvedla, že partner rozhodně upřednostňuje aktivity spojené s Torpedem před aktivitami rodinnými.

Respondentka 18: *„No to učitě, dává přednost Torpedu, já si myslím, že dává hodně, on Ti třeba řekne, že ne jako, ale je to pravda, že dává. Třeba když já jsem něco chtěla a říkám třeba teď pojedeme na výlet, vezmi si v pátek v práci volno a pojedeme, nejde to, nemůžu si vzít volno, tejdén na to, Torpedo se opilo a on si kvůli tomu alkoholu vzal v pondělí volno, z ničeho nic, kvůli ničemu, takže to mě třeba štve, jo.“*

Všechny respondentky tedy shodně uváděly, že jakékoliv rodinné příležitosti, kterými jsou například různé oslavy narozenin, rodinné výlety a podobně, ustupovaly před aktivitami Torpeda do pozadí. Přitom je důležité dodat, že těmito aktivitami nejsou pouze fotbalová utkání (účast na takovém utkání je však nejdůležitější, absence na utkání není příliš tolerována, omluveny jsou absence z důvodů pracovních či zdravotních, příliš se neomlouvají absence z důvodů rodinných), ale i aktivity mimo sportovní, tedy aktivity spojené se „základnou“. Tato netolerance vůči absenci na utkáních z rodinných důvodů je dále přenesena mezi nejčastěji se scházející členy na „základně“. Tímto přenosem je míněna skutečnost, že se mezi tímto „zdravým jádrem“ netoleruje absence na „základně“ především pak z již zmiňovaných rodinných důvodů. Samy respondentky tuto skutečnost vysvětlují pojmem „velký vliv kamarádů.“

Respondentka 18: *„Hele tam je vliv těch kamarádů velkej. Víš co, a oni ještě jeden druhýho popichujou, jo, no jo, tak to máte narozeniny, to se*

na nás vyprdneš, rozumíš, to za námi nepřijdeš. A nebo náhodou někdo z nich chce být zrovna s manželkou, jako je to málokdy, a to mu všichni volají, no ty seš dneska romantik, ty dneska žehlíš, rozumíš, stejně to nevyžehlíš a takový, to je prostě takový to popichování a ono to člověka strhne, protože nechce být ten, do kterýho se budou ten den trefovat, že jo. A to je to samý s odchodem z hospody, to je prostě jeden, prosím tě, co bys za ní spěchal, na to musí být zvyklá ne? Zrovna chceš jít domů, prostě ne, oni tě tak strhnou, že prostě nepůjdeš.“

Na druhou stranu samy respondentky byly dříve do aktivit Torpeda zapojeny. Toto zapojení probíhalo ve formě společných rodinných dovolených. Naopak tyto dovolené respondentky hodnotily velice kladně a některé dokonce vyjádřily lítost, že už se takové dovolené neuskutečňují. Důvodem, proč se tyto dovolené již nepořádají, je především skutečnost, že „odrostly“ děti, pro které se na těchto dovolených připravovaly různé soutěže a také z finančních důvodů. Pro členy klubu Torpedo měly tyto dovolené také jistý manifestační charakter, v podstatě chtěli svým protějškům dokázat, že jejich členství je založeno především na semknutém kolektivu a ne pouze na konzumaci alkoholu.

Respondent 2: „Proto se dělaly i ty dovolené, že i ty baby, který držkovaly, musíš furt chodit do hospody a tak, tak na tý dovolený zjistily, že to není jenom vo tomhle, protože my jsme vymýšleli dětem třeba dětskej den, večerní procházky za strašidlama a tak dále. Takže i ty ženský, ty nervóznější pochopily, že ten fotbal toho Torpéda není jenom vo tom, abychom se mohli scházet u chlastu, že je to vo partě hlavně.“

V souvislosti se semknutým kolektivem členů Torpeda se ve výpovědích některých respondentek ukazuje jistý rozpor. Na jedné straně respondentky vyjadřují svůj negativní přístup k Torpedu a vlivu kamarádů na svého partnera, v konečném výsledku však velmi pozitivně hodnotí samotné kamarádství, které mezi členy vzniklo.

Respondentka 19: „Po tom prvotním nadávání, že tam hodně chodí, že musí zapadnout do party, tak pak jsem byla ráda, kvůli tý partě.“

Nakonec prostřednictvím členství v Torpedu vzniklo poměrně pevné přátelství mezi některými manželkami a přítelkyněmi těchto členů. Na úplný závěr této podkapitoly lze konstatovat, že členství v klubu na jednu stranu může iniciovat vznik sociálních vazeb i mimo tento klub, což dokazuje vznik přátelství mezi některými manželkami a přítelkyněmi členů nebo naopak může mít zásadní dopady na sociální vazby samotných členů, což lze doložit uvedením následující výpovědi.

Respondentka 17: *„No takhle, já nevím, kolik jich tam začalo, ale myslím si, že třičtvrtě z té party jsou rozvedený, ale fakt jako. A myslím si, že jeden z důvodů byl způsob, jakým oni žili, ale to si myslím já, nemusí to tak bejt, protože já s nima nežila, ale protože ty kamarádi vždycky měli přednost a ty ženský vždycky byly s dětma, neměly takovou možnost, že jo.“*

8 Základna

Základna je označení používané samotnými členy klubu pro restauraci úzce spojenou se samotným klubem. Již užíváním slova „základna“ členi dávají najevo, že se jedná o místo pro Torpedo významné, neoddělitelně s klubem spojené. Je třeba mít na vědomí, že v celé dvacetileté historii klubu základna nepředstavovala pouze jednu konkrétní restauraci, v posledních několika letech je však základna spojena s určitým restauračním zařízením v centru Pardubic. Může se zdát, že čas trávený v restauraci a fenomén amatérského sportu nemají v podstatě příliš mnoho společného, z výsledků výzkumu však jasně vyplývá, že souvislost mezi těmito dvěma entitami je podstatná.

8.1 Základna jako místo setkání

Setkávání členů Torpeda má především dvě hlavní podoby. První je setkávání členů na fotbalových utkáních, další podobou je setkávání na základně. Nutno podotknout, že oba tyto způsoby setkávání jsou významně spojeny. Dokonce lze konstatovat, že jedno podmiňuje druhé. Za jistou tradici nebo jak sami členi říkají rituál lze považovat skutečnost, že po každém odehraném utkání se všichni členi Torpeda odeberou na základnu. Pro členství v Torpedu je tato skutečnost poměrně podstatná.

Respondent 7: „Protože nás to spíš udržuje jako komplet i ta hospoda i ten fotbal a přijít jenom na fotbal a za dvě hodiny zas jako odjet je prostě takový, to do toho kolektivu nezapadneš.“

Toto setkávání na základně po fotbalových utkáních má tedy v rámci klubu svou funkci, při takovém setkání totiž dochází k upevňování sociálních vazeb mezi členy, které jsou pro samotné členy mnohdy důležitější než sportovní aktivita. Jedinci, kteří se takovému setkávání vyhýbali, podle výpovědí členů v týmu moc dlouho nevydrželi.

Je třeba konstatovat, že setkávání na fotbalových utkáních a setkávání na základně mají společného jmenovatele a tím je sport. Ačkoliv by se mohlo zdát, že trávený čas na

základně nemá se sportovními aktivitami Torpeda příliš společného, z výpovědí respondentů plynou jiné skutečnosti.

Respondent 13: *„Je to hodně o sportu ta hospoda, rozebíráme tam sport na hřišti i v televizi.“*

Zhodnocení právě odehraného utkání je pro členy Torpeda důležitou a pravidelnou aktivitou konanou právě na základně. Při této aktivitě dochází také ke krátkodobým skupinovým konfliktům, jevu spíše neobvyklém v rámci Torpeda, tyto spory jsou však tak dlouhé jako samotná aktivita.

Respondent 5: *„My si to vždycky vyříkáme, občas někdo do někoho rejpe, třeba že mu to nešlo, ale jinak se zase moc nehádáme, to zase ne.“*

Respondentka 18: *„Takže tam je taková hodina rozebírání toho zápasu, jeden druhého obviněj, kdo za to může, toho třetího, čtvrtýho pochválej, tys byl dneska fakt dobrej. A takhle analyzujou, ty máš jakej názor, jak dneska hrál, no hrál na nic, a ty máš jakej názor, no on nebyl dneska nejhorší, prostě každou osobu rozeberou, jakej byl na hřišti, jo, každej se k tomu vyjádří, pohádaj se a za hodinu, jako kdybys nevěděla a přišla tam, tak už jsou zase hahaha hihhi a dáme zelenou.“*

Základna také do jisté míry plní funkci klubovny, z tohoto důvodu jsou na výběr restaurace kladeny patřičné nároky. Vhodné atributy základny jsou pro setkávání členů opravdu podstatné. Kdyby základna nesplňovala určité parametry, dle některých názorů členů by to mělo neblahé následky na samotné Torpedo. Jedním z takových podmínek je existence salonku v rámci restaurace, kde se Torpedo může separovat od dalších návštěvníků restaurace a oslavovat různá ukončení sezony a jiné akce spojené s aktivitami Torpeda. Dalším požadavkem je lokalita restaurace. Každá restaurace, která sloužila jako základna, se nacházela výhradně v centru města Pardubice, důvod je zřejmý z následující výpovědi.

Respondent 9: *„Když to bude na Dubině (periferie města Pardubice) někde, tak tam určitě nebudu jezdit jako, nebo jet tam můžu po fotbale na*

dvě kofoly a pak jet domů že jo, ale nepůjdu tam odsud v sobotu ráno pěšky, tady to je v tom centru a každej to má víceméně stejně daleko domů.“

Stálost aktuální základny je dána právě tím, že disponuje požadovanými atributy. Navíc členi Torpeda za přízeň, kterou restauraci věnují, zpětně mohou čerpat jisté výhody, které v obvyklých restauracích pro obvyklé zákazníky nejsou dostupné.

Respondent 7: „Tady jsme takový domácí, lístky nám nepíšíou, televizi si přepínáme, jak chceme, jako v rámci slušného chování.“

Základna tedy tvoří nedílnou součást Torpeda, bez její existence by nebyly uskutečňovány jisté aktivity, které stmelují kolektiv a potvrzují členství v Torpedu. Vzhledem k této skutečnosti je výběr vhodné restaurace, která disponuje jistými žádanými atributy, více než podstatný. Již dlouhou dobu funkci základny plní konkrétní restaurace v centru města, tedy restaurace, která takovými parametry disponuje. Zásadní pro tuto skutečnost je také určitý reciproční vztah mezi členy Torpeda a prostředím základny, jinými slovy za přízeň členů dané restauraci jsou těmto členům na oplátku poskytovány ze strany restaurace jisté výhody.

8.2 Sport a konzumace alkoholu: dvě kategorie, které se navzájem nevylučují

Nynější základna Torpeda také splňuje další velmi podstatný požadavek, který na takovou restauraci klade většina členů klubu. Jednoduše řečeno současná základna točí dobré pivo. Běžně ustálená slovní spojení používaná mezi členy klubu Torpedo jako například „proběhnout se a jít na pivo“ nebo „zasloužit si pivko“ jasně odkazují k nápoji, který se stává jedním z motivů pro to, sejít se na základně. Pivo samo o sobě podle Timothyho M. Halla, který ve svém článku „Pivo and Pohoda“ zkoumá společenské podmínky a symboliku českého pití piva, se stalo jistým znakem české národní identity stejně jako hlavním prostředkem ke společenskému životu. S aktivitou

běžně nazývanou „jít na pivo“ je úzce spojena představa volného času, odpočinku a rekreace.⁸⁰

Pod pojmem „jít na pivo“ se členům Torpeda nevybaví pouze konzumace tohoto nápoje. Pivo je jistým základním nápojem, avšak v některých případech je konzumace piva doplněna konzumací takzvaných likérů, taková konzumace likérů má však specifický průběh a zvláštní účely. Konzumace piva nebo jiných likérů (oblíbený mezi Torpedem je likér nazývaný „zelená“) je mnoha členy vnímána jako jistá zásluha za sportovní výkon nebo je alespoň se sportovními aktivitami Torpeda úzce spojena. Bez delších komentářů uvádím výpověď jednoho z respondentů, který přesně postihuje atmosféru této konzumace.

Respondent 5: *„No trenér většinou provokuje každého, že má koupit kořalky, že jo, to je asi ta jeho hlavní trenéřská funkce, takže mně teď došlo, proč ho tam vlastně máme jako trenéra (smích), že to tam hecuje, ale tak jako třeba někdo dá gól, samozřejmě je to v nějaký akci, kdy seš tam dýl, jo, ne že seš tam na deset minut, když už je prostě nějaká zábava, tak teď přijde a má plato a na něm třicet panáků, teď to každému rozdá a já třeba já nic nechci, to máš smůlu, prostě všem to rozdá, plato plný kořalek, no kořalek, zelená není kořalka, prostě takovejhle likérků. A koukáš a třeba se ani nedozvíš, kdo to poslal jako, prostě to přišlo a teď to tam leží a někdo zařve nějaký heslo populární, tak se to musí vypít, že jo a za pět minut přijde vrchní a má jich tam dalších třicet, třeba u prvního ještě víš, se zeptáš kterej divoch to dneska poslal, to je od tohodle, dal dneska dva góly, že jo, jo aha, tak dobrý, to si ani neběžíš s ním tukat, prostě se to vypije při pokřiku a za pět minut přijdou znova, si říkám že by od toho samýho znova za druhej gól, když sedíš na druhým konci stolu máš k němu třeba patnáct metrů že jo, přes celej salonek, že by od něho za druhej gól a už to neřešíš, za chvilku přijde třeba třetí, čtvrtej, ale přijde to třeba osmkrát, dám příklad, a třeba první dva víš a pak nevíš ani, pak to jenom tak zjišťuješ, kdo to posílal, kterej blázen jako, no to on to posílal ten, že nedal gól třeba, pak poslal brankář,*

⁸⁰ HALL, M. Timothy. Pivo and Pohoda : The Social Conditions and Symbolism of Czech Beer-Drinking. *Anthropology of East Europe Review*, 2003, 17 : s. 109-125

že dostal gól, pak ten že nahrál, prostě by mu bylo líto, že ten poslal kolečko a on by neposlal, prostě si něco najde.“

Na základě takového popisu situace, kterou však nelze považovat za zcela pravidelnou, je možné vysledovat jisté skutečnosti. Klíčové události, které se odehrály na utkání, se stávají hlavními impulsy k hromadné konzumaci alkoholu ve formě malého množství likéru pro každého člena. Konzumaci takového likéru předchází zvolávání hesel souvisejících s Torpedem (většinou jde o již zmiňovaný vítězný pokřik), čímž se v podstatě také stvrzuje kolektivní identita členů. Každé poslané kolečko takových likérů je vždy spojeno s jedním členem, který tak většinou demonstruje svůj úspěch na hřišti. Takové kolečko se nikdy neposílá bez důvodu, proto ti, kteří se v utkání nijak zvlášť neprosadili a chtějí se do této aktivity též zapojit, hledají důvody, které by jim takové kolečko také umožnily poslat. V takových případech dochází k poměrně úsměvným situacím, kdy místo oslavy úspěchu se do středu zájmu dostane neúspěch jako prvek vhodný k poslání likéru mezi ostatní členy. Tématika sportu je však po celou dobu takové aktivity přítomna.

Pod pojmem sport se obecně skrývá představa fyzické aktivity, kterou člověk činí pro utužení tělesné kondice, tato entita je také často spojena se zdravým životním stylem. Tyto obecné představy však nelze paušalizovat na všechny odvětví sportu. Jak bylo v textu dokázáno, amatérský sport je spojen i s takovými činnostmi, jako je konzumace alkoholu, která se s představou zdravého životního stylu rozhodně neslučuje. Propojenost amatérského sportu a konzumace alkoholu (popřípadě scházení se jedinců v restauraci) demonstruje jejich společnou vlastnost, tedy že obě kategorie korespondují s představou volného času, zábavou a utužováním přátelských vztahů. Tato společná vlastnost je dále základem skutečnosti, která byla vyjádřena již v samotném názvu této podkapitoly, tedy že obě definované kategorie se v rámci amatérského sportu navzájem nevylučují.

9 Závěr

Cílem této práce bylo postihnout fenomén amatérského lokálního sportu prostřednictvím výzkumu, který byl realizován mezi členy konkrétního fotbalového klubu s názvem Torpedo. Tento fotbalový klub se liší od ostatních klubů zejména tím, že nedisponuje domácím hřištěm a jeho historie je v porovnání s mnohaletými historiemi ostatních klubů poměrně krátká. Na základě této skutečnosti se však otevřela možnost vysledovat hlavní motiv členů k založení takového klubu, kterým beze sporu bylo udržení a další upevnění silných sociálních vazeb mezi členy, které vznikly ještě před založením Torpeda. Pozitivní vztah ke sportu členů byl také zřejmý, na tomto místě se však stal určitým prostředkem k udržování výše zmíněných vazeb.

Kromě motivů k založení klubu byly také analyzovány motivy současných členů k jejich členství v klubu. Pro nynější fotbalový klub Torpedo je charakteristická jeho heterogenní povaha, z toho plyne jistá rozdílnost v motivech, kterými jsou jednotliví členi vedeni ke členství v klubu. Nutno podotknout, že členi jsou vedeni ke svému členství několika motivy současně. Do popředí opět vystupuje semknutý kolektiv vytvořený na základě přátelství, který se pro některé členy stal dokonce impulsem k opuštění svého původního týmu a začlenění se do Torpeda. Motiv sportu ve smyslu fyzické aktivity je mezi členy také rozšířený, jeho role je však v porovnání s ostatními motivy poměrně malá. Zvláštností v kontextu této problematiky je situace takzvaného zázemí klubu. Členi zázemí již aktivně nesportují, někteří dokonce v rámci Torpeda nikdy nesportovali, přesto se s týmem plně identifikují. Prvotním motivem části členů tohoto zázemí tedy nebylo členství v Torpedu, ale členství v kolektivu, který poznali v restauraci. Pro začlenění do takového kolektivu jim byly přiděleny funkce v rámci klubu, jejichž vykonáváním je takové členství zpětně potvrzováno.

Jedním z motivů ke členství je také příležitost scházet se s ostatními členy klubu i u příležitostí nutně nesouvisejících se sportovními aktivitami klubu. Takové scházení probíhá v konkrétní restauraci, kterou sami členi nazývají „základna“. Členství v Torpedu je tedy možno označit jako jeden celek sestávající se ze dvou neoddělitelných částí, těmi jsou sportovní aktivity členů (nebo asistence u sportovních aktivit v případě zázemí klubu) a mimo sportovní aktivity ve formě setkávání se na

základně. Zanedbávání jedné z částí tohoto celku téměř vždy vede k zániku samotného členství.

S členstvím v klubu také souvisí kolektivní identita členů, která je v rámci zkoumaného klubu zřejmá, avšak různě silná v závislosti na identifikaci jednotlivců s klubem. Nejsilnější kolektivní identita byla zaznamenána mezi členy scházejícími se častěji i mimo příležitost fotbalového utkání, pro tyto členy je amatérský sport provozovaný v rámci Torpeda jedinou volnočasovou aktivitou. Vliv na sílu identity má tedy také skutečnost, zdali má člen více volnočasových zájmů nebo jeho stěžejní náplní volného času tvoří aktivity spojené s klubem. Poměrně silná kolektivní identita byla pozorována u všech členů při vyzdvihování specifických klubů, kterými je absence tréninků a soudržný kolektiv. Tyto dvě charakteristiky klubu jsou v rámci lokality opravdu ojedinělé.

Kolektivní identita je v rámci klubu utvářena a manifestována skrze soustavu symbolů a symbolického jednání, která je jednotlivými členy více či méně užívána. Dalším způsobem utváření identity je vymezování se vůči ostatním klubům v rámci soutěže. Nutno poznamenat, že sami členi pociťují určitý antagonismus ze strany ostatních klubů, tento antagonismus si zpětně vysvětlují jako zvýšené nepřátelství postavené na základě jinakosti Torpeda v rámci lokality.

Sportovní klub Torpedo lze definovat jako neformální sociální skupinu, která oplývá jistými vlastnostmi. V průběhu dvacetileté existence klubu přirozeně docházelo k proměně jeho členské základny. Stálost Torpeda jako sociální skupiny tedy není příliš velká. Důvody k opuštění klubu jsou různé, zejména pak věkové a zdravotní možnosti členů, změna bydliště nebo ztráta zájmu o členství. Do týmu však byli a stále jsou přibíráni noví členy, propustnost jako jedna z vlastností sociální skupiny je tedy příznačná i pro zkoumaný fotbalový klub. Nároky na nově příchozí členy uvnitř klubu existují, avšak fotbalové schopnosti uchazečů ustupují do pozadí před schopností začlenit se do kolektivu.

Zvláštní postoj ke členství v Torpedu zaujímají manželky a přítelkyně členů klubu. Z pohledu všech respondentek je členství v klubu a samotná existence Torpeda do určité míry záminkou ke scházení se v restauraci a konzumaci alkoholu. Sportovní

aktivity tak v očích respondentek nehrají významnou roli. Takové spíše negativní vnímání Torpeda ze strany respondentek také umocňuje skutečnost, že členi klubu často upřednostňují aktivity spojené s Torpedem před aktivitami rodinnými. Nutno podotknout, že toto se týká především členů, kteří své členství prožívají nejvíce a časté interakce s ostatními členy jsou pro ně důležité.

Z výzkumu také vyplývá, že amatérský sport je úzce spojen s trávením volného času v restauračním zařízení nazývaném hospoda, což je dále spojeno s konzumací především alkoholických nápojů. Sportovní tematika je však přítomna i při konání těchto aktivit, dokonce se stává hlavním impulsem k takové konzumaci. Sport jako fyzická aktivita v obecném chápání prováděná zejména k utužení zdraví člověka a konzumace alkoholických nápojů, která má na zdraví jedinců spíše neblahé následky, v rámci volnočasového amatérského sportu paradoxně tvoří dva prvky jednoho celku. Ostatně právě v amatérském sportu samotné sportovní aktivity netvoří jeho význačnou část, naopak tento druh sportu je spojen s mnoha dalšími sociálními jevy, což z amatérského volnočasového sportu činí významný fenomén pevně zakořeněný v dané společnosti.

10 Seznam použité literatury

ASSMANN, Jan. *Kultura a paměť : písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha : Prostor, 2001. ISBN 80-7260-051-6

BAUMAN, Zygmund. *Myslet sociologicky : netradiční uvedení do sociologie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 1996. ISBN 80-85850-90-7.

BERGER, P. Ludwig; LUCKMANN, Thomas. *Sociální konstrukce reality*. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN: 80-85959-46-1.

BOURDIEU, Pierre. *Teorie jednání*. Praha : Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-518-3.

COAKLEY, J. Jay. *Sport and Society. Issues and Controversies*. (2001) In SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2562-8.

ČECHÁK, Vladimír, LINHART, Jiří. *Sociologie sportu*. Praha : Olympia, 1986.

ERIKSEN, T. Hylland. *Sociální a kulturní antropologie: Příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-465-6.

ERIKSEN, T. Hylland. *Tyranie okamžiku*. Brno : Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-185-2.

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha : Argo, 1999. ISBN: 80-7203-124-4.

HALBWACHS, Maurice. *Kolektivní paměť, kritické vydání připravené Gérardem Namerem za spolupráce Marie Jaissonové*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7419-016-2.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

LOZOVIUK, Petr. *Evropská etnologie ve střeoevropské perspektivě*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2005. ISBN 80-7194-752-0.

MORAVCOVÁ, Mirjam. Lidová kultura – vzestup a pád (?) symbolu českého prostoru. In BITTNEROVÁ, Dana; HEŘMANSKÝ, Martin. *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*. Praha : Fakulta humanitních studií UK, 2008, s. 42-72. ISBN 978-80-87178-03-4.

MURPHY, Robert F. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha : Sociologické nakladatelství, 2004. ISBN 978-80-86429-25-0.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha : Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

PAVLICA, Karel, et al. *Sociální výzkum, podnik a management*. Praha : Ekopress, 2000. ISBN 80-86119-25-4.

ROSALDO, Renato. *Culture and Truth : The Remaking of Social Analysis*. Boston : Beacon Press, 1989. ISBN 0-8070-4608-6.

ŘEZNÍK, Jiří. Volný čas jako ekonomická kategorie. In *Volný čas a jeho současné problémy*. Olomouc : Hanex, 2002, s. 75-82. ISBN 80-85783-37-1.

SEKOT, Aleš. *Sociologické problémy sportu*. Praha : Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2562-8.

SEKOT, Aleš. *Sport a společnost*. Brno : Paido, 2003. ISBN 80-7315-047-6.

SILVERMAN, David. *Jako robiť kvalitatívny výskum*. Bratislava : Ikar, 2005. ISBN 80-551-0904-4.

SLEPIČKA, Pavel et. al. *Psychologie sportu*. Praha : Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1602-5.

STAKE, R. E. (1995) *The art of case study research*. In HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum. Základní teorie, metody a aplikace*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

ŠALANDA, Bohuslav. *Česká vesnice Široký Důl*. Kolín : Nezávislé centrum pro studium politiky, ARC - Vysoká škola politických a společenských věd, 2008. ISBN 978-80-86879-14-7.

ŠUBRT, Jiří. *Civilizační teorie Norberta Eliase*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-197-8

Odborná periodika

DYCK, Noel. Getting into the Game: Anthropological Perspectives on Sport-Introduction. *Anthropologica*, 2004, roč. 46: s. 3-9. ISSN 0003-5459.

HALL, M. Timothy. Pivo and Pohoda : The Social Conditions and Symbolism of Czech Beer-Drinking. *Anthropology of East Europe Review*, 2003, roč. 17 : s. 109-125.

KING, C. Richard. Preoccupations and Prejudices: Reflections on the Study of Sports Imagery. *Anthropologica*, 2004, roč. 46: s. 29-37. ISSN 0003-5459.

LITHMAN, Y. Georg. Anthropologists on Home Turf: How Green is the Grass? *Anthropologica*, 2004, roč. 46: s. 17-29. ISSN 0003-5459.

Internetové zdroje

COHEN, P. Anthony. *Self Consciousness : An Alternative Anthropology of Identity*. London : Routledge, 1994. 217 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.cz>>. ISBN 0-203-72722

11 Seznam příloh

Příloha č 1 – Seznam respondentů

Příloha č 2 – Obrazová příloha

Příloha č 3 – Fotografická příloha

Příloha č. 1 – Seznam respondentů

Označení respondenta	Povolání	Přibližný věk
Respondent 1	řidič	48
Respondent 2	montážní dělník	53
Respondent 3	nezaměstnaný	45
Respondent 4	stavař	39
Respondent 5	podnikatel	44
Respondent 6	podnikatel	39
Respondent 7	celník	35
Respondent 8	stavební inženýr	30
Respondent 9	podnikatel	35
Respondent 10	dělník	42
Respondent 11	číšník	25
Respondent 12	technický pracovník	42
Respondent 13	servisní technik	40
Respondent 14	dělník	35
Respondentka 15	účetní	40
Respondentka 16	pokladní	39
Respondentka 17	administrativní pracovnice	40
Respondentka 18	invalidní důchodkyně	38
Respondentka 19	podnikatelka	35

Příloha č. 2 – Obrazová příloha

1991/1992 - IV. TŘÍDA

1991-1992 Rozlosování IV. třídy - Holicko (podzim 91)

I.kolo	Sobota 17.8.	v 17,00	V.Chvojno-TORPEDO	4:1
II.kolo	Neděle 25.8.	v 10,30	TORPEDO-Veliny	2:0
III.kolo	Sobota 31.8.	v 17,00	Racek-TORPEDO (hřiště Letiště)	2:1
IV.kolo	Neděle 8.9.	v 10,30	TORPEDO-Ždánice	1:1
V.kolo	Sobota 14.9.	v 17,00	Mikulovice B-TORPEDO	1:3
VI.kolo	Neděle 22.9.	v 10,30	TORPEDO-Chvojenec	1:4
VII.kolo	Neděle 29.9.	v 15,30	VTJ Pce-TORPEDO (hřiště Nemošice)	3:3
VIII.kolo	v o l n o			
IX.kolo	Sobota 12.10.	v 15,00	Ředice B-TORPEDO	2:1
X.kolo	Neděle 20.10.	v 10,30	TORPEDO-Hradiště B	2:4
XI.kolo	Neděle 27.10.	v 14,30	Ostřetín-TORPEDO	2:3
XII.kolo	Neděle 3.11.	v 10,30	TORPEDO-Srch	1:0
XIII.kolo	Sobota 9.11.	v 14,00	Pardubičky B-TORPEDO	2:2
XIV.kolo	Neděle 17.11.	v 14,00	Rohoznice-TORPEDO	1:5
XV.kolo	Neděle 24.11.	v 10,30	TORPEDO-Dřítěč	6:0

PO PODZIMU :

1. Staré Ždánice	10	3	1	42:14	23
2. Pardubičky B	10	3	1	37:21	23
3. VTJ Pardubice	9	4	1	46:17	22
4. Ředice B	9	2	3	34:18	20
5. St. Hradiště B	7	5	2	39:22	19
6. Vysoké Chvojno	6	3	5	29:23	15
7. Torpédo Pce	6	3	5	32:26	15
8. Chvojenec	6	2	6	29:28	14
9. VTJ Racek	5	2	7	28:27	12
10. Mikulovice B	4	3	6	22:28	11
11. Srch	4	2	8	23:31	10
12. Veliny	3	2	9	24:47	8
13. Rohoznice	2	3	9	18:49	7
14. Ostřetín	2	1	10	18:35	5
15. Dřítěč	1	2	11	14:47	4

Torpedo - VTJ Pardubice 6:0 (3:0).

STRAKA VERSUS VOJÁCI

Utkání IV. třídy okresních soutěží, které slibovalo hezký fotbal. Domáci nemají již postupové ambice, nastoupili k utkání s takovým elánem a chutí, že o výsledku bylo po prvních 45 minutách prakticky rozhodnuto. Čistý hatrick zaznamenal nadějný útočník Straka, který po pěkných akcích vždy přesně zakončoval. Po změně stran se oba celky pustily do dobývání soupeřových svatyní, ale v domácí přesvědčil o svých kvalitách Petr Šimonek, který některými bravurními zákroky přiváděl soupeře k bezradnosti. Ke konci utkání přidal ještě jednu branku

Straka a dvě Kmošek (hokejista Jiskry Skuteč). Závěrečný rezultat tedy zní 6:0 a je spravedlivým vyjádřením pohledu na hrací plochu v Srchu.

Sestavy: Torpedo: Šimonek - Vlček - Janata, Mazura, Papoušek - Novotný, Kabrhel, Bosák. Kmošek - Straka, Vrbata. VTJ: Janko - Beliov, Jirásek, Nepovím, Záček - Pavlík (72.Pech), Polák, Brandstein (37. Pithart) - Oliva, Bilek, Jonáš

Branky: Straka 4, Kmošek 3. Rozhodoval mladší Čížek, žk: 1:1, vyloučen voják Jirásek. Přihlíželo 40 diváků.

Výňatek z kroniky Torpeda č. 1

1992/1993 - IV. TŘÍDA

Rozlosování 1992 - 1993 - podzim

1. kolo	Ne 16. 8.	10.30	TORPEDO - Pardubičky B	3:0
2. kolo	Ne 23. 8.	17.00	Veliny - TORPEDO	1:0
3. kolo	Ne 30. 8.	10.30	TORPEDO - Hradiště B	2:4
4. kolo	Ne 6. 9.	10.30	TORPEDO - Srch	1:1
5. kolo	Ne 13. 9.	17.00	Albatros - TORPEDO	0:0
6. kolo	Ne 20. 9.	10.30	TORPEDO - Ostřetín	5:1
7. kolo	Ne 27. 9.	15.30	Rohoznice - TORPEDO	1:1
8. kolo	Ne 4. 10.	10.30	TORPEDO - VTJ Racek	3:2
9. kolo	Ne 11. 10.	15.00	Dříteč - TORPEDO	0:5
10. kolo	Ne 18. 10.	10.30	TORPEDO - Chvojnec	1:0
11. kolo	v o l n o			
12. kolo	Ne 1. 11.	10.30	TORPEDO - Vys. Chvojno	3:2
13. kolo	So 7. 11.	14.00	Ředice B - TORPEDO	2:4

PO PODZIMU:

IV. TŘÍDA - HOLICKO

1. Staré Hradiště B	6	5	1	32:14	17
2. Torpedo	7	3	2	28:14	17
3. Chvojnec	8	1	3	22:11	17
4. Pardubičky B	8	1	3	29:18	17
5. Albatros	7	2	3	18:7	16
6. Vysoké Chvojno	6	4	2	22:16	16
7. Srch	5	3	4	24:22	13
8. Rohoznice	4	2	6	18:20	10
9. Veliny	4	2	6	14:19	10
10. Ředice B	2	3	7	14:23	7
11. VTJ Racek	2	2	8	11:23	6
12. Ostřetín	2	1	9	12:32	5
13. Dříteč	2	1	9	11:36	5

Výňatek z kroniky Torpeda č. 2

Torpédu budeme fandit na Dukle

Pardubice - Jedním ze dvou nováčků okresního přeboru je mužstvo Torpédo Pardubice, které nám představil jeho předseda, sekretář a hráč v jedné osobě Ondřej Bosák.

Dlouho jste s celkem Valů bojovali o primát prsa na prsa. Co nakonec rozhodlo ve váš prospěch?

Podzimní start nám nevyšel, ale ztráty jsme postupem doháněli a "poločasová" tabulka dávala naději, o jarní boj o postup. Studenou sprchu představovala porážka v 16. kole v Čivčích, která byla jednou ze dvou jarních (druhá v Sezemicích). Přes velké zklamání jsme nevěšeli hlavy, protože jsme se záhy přesvědčili, že i Valy "dokáží" ztráčet body remízami. Po vzájemné remíze s tímto soupeřem v Srchu jsme začali pomalu kalkulovat s možností postupu z druhého místa. Pak však Valy senačně doma nestačily na Horní Jeření, stejně jako my klopýtly v Sezemicích a rázem byla naše pozice výhodnější. Ko-

nec jsme zvládli na jedničku a závěrečné střetnutí s Albastrosem bylo pro nás v podstatě odpočinkové.

Jak byste hodnotil celkovou úroveň soutěže?

Abych řekl pravdu, jsem zvědav na úroveň okresního přeboru. Rozdíl mezi III. a IV. třídou se mi totiž nezдал příliš velký.

Čtenáře bude jistě zajímat, jak vysoko si nováček troufá...

Když jsme oddíl v roce 1989 zakládali, chtěli jsme si především zahrát fotbal. Proto dostával šanci každý z třidvacetičlenného kádru. Teprve s postupem do vyšších soutěží dostávali přednost ti lepší. I když se chceme pohybovat v klidném středu tabulky, za úspěch budeme považovat i udržení. O přední místa by měly usilovat SK Pardubice B, Slovan B, možná Pardubičky.

Vyšší soutěž vyžaduje také větší množství finančních prostředků...

Rozpočet na sezonu činí 60 tisíc korun a musíme z něho ve splátkách uhradit,

mimo jiné, pronájem hřiště. Protože nelze spoléhat na svazové dotace, zajistili jsme si několik sponzorů. K nejvýznamnějším patří JK Janěba, Elephant, Kapo, Pojišťovna a KES.

Je známo, že jste změnili prostředí a ze Srchu se přestěhovali na AKF SKP Pardubice. Z jakých důvodů?

Předně jsme chtěli hrát v Pardubicích, proto jsme rádi, že jsme se s AFK SKP dohodli. Na trávě můžeme trénovat jedenkrát týdně, na skvělé kdykoliv. Za druhé bylo podstatné, že nám nový "domovník" nabídne na hostování mládežnické družstvo. To je po jednorozhodnutí výjimce podmínkou účasti v okresním přeboru.

Jak probíhala letní příprava?

Nejprve jsme trávili zaslouženou dovolenou na Seči, kde jsme však pasivně neleželi, ale každý si individuálně honil kondici. Většina hráčů navíc pěstuje doplňkové sporty. Nejdůležitější herní proškou byl turnaj v Nemošicích.

Postihla hráčský kádr velká obměna?

K žádným změnám nedošlo, ani o ně příliš nestojíme. Měli jsme pouze zájem posílit post golmana Kňavou z Moravan, ale ty byly proti. Jednu novou tvář přesto představíme. Je jí trenér František Prudic, kteří většinu svých svěřenců zná. Naši nabídkou byl potěšen.

Které hráče bude mít k dispozici?

Brankáře Chocholouše a Šimonka, do pole O. Novotného, R. Novotného (dosavadní opory), Kmonička, Bosáka, Kmoška, Hájce, Vrbatu, Karlíka, Kabrhela, Jandu, Papouška, Rauše, Klinečekho, Černíka, Černého, Lakomého, Mazuru, Svačinu, Vlčka, Chudomela a Cerala.

Jak hodnotíte sezonu rozhodčích?

Pro loňskou sezonu jsme vetovali Petřížlu a Klementa, letos žádného. Na sudí si nestěžujeme, žádný nás nepoškodil. Víme, že jich je málo a noví se těžko shánějí. Rozhodčí k fotbalu patří a my s nimi chceme vycházet.

MARTIN VOŽENÍLEK

Okresní přebor 1994/1995 - PODZIM

1.kolo N 14.8.	17,30	Horní Ředice - TORPEDO	1:1
2.kolo S 20.8.	17,30	TORPEDO - Pardubičky	2:4*
3.kolo S 27.8.	17,30	Přelouč B - TORPEDO	1:0
4.kolo S 3.9.	17,00	TORPEDO - Ostřešany	1:0*
5.kolo N 11.9.	17,00	St.Máteřov - TORPEDO	2:1
6.kolo S 17.9.	16,30	TORPEDO - Moravany	0:0*
7.kolo N 25.9.	15,30	Dašice - TORPEDO	0:0
8.kolo S 1.10.	15,00	TORPEDO - Chvaletice	0:2*
9.kolo N 9.10.	15,00	St.Čivčice - TORPEDO	2:2
10.kolo S 15.10.	14,30	Nemošice - TORPEDO	3:2
11.kolo S 22.10.	14,30	TORPEDO - Dolany	0:0
12.kolo S 29.10.	10,15	SK Pardubice - TORPEDO	1:1
13.kolo S 5.11.	14,00	TORPEDO - Opatovice	0:0
14.kolo N 13.11.	14,00	Mikulovice - TORPEDO	0:2*
15.kolo S 19.11.	13,30	TORPEDO - Slovan Pce B	0:2

PO PODZIMU

OKRESNÍ PŘEBOR					
1. SK Nemošice	15	9	3	33:26	30
2. Moravany	15	8	4	30:15	28
3. St. Máteřov	15	8	2	25:23	26
4. SK Pardubice B	15	8	1	27:30	25
5. SK Pardubice B	15	7	3	40:26	24
6. Opatovice n.L.	15	6	5	27:20	23
7. SK Pardubičky	15	4	9	24:19	21
8. Sp. Dašice	15	5	5	24:16	20
9. Chvaletice	15	6	2	29:34	20
10. FK Přelouč B	14	5	4	18:19	19
11. AFK Ostřešany	14	4	6	25:23	18
12. Horní Ředice	15	5	3	29:29	18
13. ZD Dolany	15	5	2	19:25	17
14. St. Čivčice	15	4	5	19:28	17
15. Torpédo	15	2	7	12:18	13
16. SK Mikulovice	15	2	1	12:13	7

Ne 27. 3.	15,00 hod.	Torpedo - Třemošnice	1:1 *
Ne 3. 4.	16,30 hod.	Živanice - Torpedo	6:0
Ne 10. 4.	16,30 hod.	Torpedo - Rosice n. Labem	5:1 *
So 16. 4.	17,00 hod	Újezd - Torpedo	2:2 *
Ne 24. 4.	17,00 hod	Torpedo - Staré Hradiště	1:4
So 30. 4.	17,00 hod	SK Chrudim - Torpedo	1:4 *
Ne 8. 5.	17,00 hod	Torpedo - Rváčov	2:1 *
Ne 15. 5.	17,00 hod	Paramo - Torpedo	2:1 *
Ne 22. 5.	17,00 hod	Torpedo - Chvojenec	2:1 *
Ne 29. 5.	17,00 hod	Torpedo - Rozhovice	4:3 *
Ne 5. 6.	17,00 hod	Prosetín - Torpedo	1:0 *
Ne 12. 6.	17,00 hod	Torpedo - Slatiňany	2:1 *
Dle hlášenky	17,00 hod	Hlinsko B - Torpedo	8:0

Z potápějící se bárky torpédoborec

■ ZDENĚK ZAMASTIL

Pardubice - Historicky první sezonu v krajské I. B třídě - A si vyzkoušeli fotbalisté Torpeda, kteří mají domovní schránku v Mnětích. Test dopadl úspěšně, o čemž hovoří záchrana v soutěži, přesněji jednácté místo. Přitom po podzimu by na ně málokdo vsadil alespoň zlamanou grešli.

Závěr podzimu v útlumu

Nováček soutěže začal podzim bez bázně a hany. V prvních třech kolech získal sedm bodů. Průhrou v Hradišti však začal sérii čtyř zápasů bez zisku bodu. Přitom se soupeři držel herně krok. "Naším velkým problémem byla na podzim, především v domácích zápasech, slabá koncentrace na začátku druhých poločasů," uvedl tehdejší trenér Karel Pecháček. Druhá polovina podzimu opět Torpedu vyšla a čtyři body z venku měly být impulsem. Jenže následovala tristní prohra z posledním Prosetínem. Z ní už se borci z Mnětí nevzpamatovali a v posledních třech kolech výše jejich proher rostla geometrickou řadou. "Místo potvrzení cenných počti-

KONEČNÁ TABULKA

1. Žvanice	21	4	1	85:23	67
2. Staré Hradiště	16	6	4	58:30	54
3. Třemošnice	12	4	10	56:37	40
4. Hlinsko B	11	5	10	53:41	38
5. S. K. Rváčov	10	7	9	49:41	37
6. SK Chrudim	10	6	10	53:59	36
7. Újezd	8	10	8	38:39	34
8. Paramo Pardubice	9	6	11	32:42	33
9. Rosice nad Labem	9	5	12	40:45	32
10. Slatiňany	8	6	12	35:57	30
11. Rozhovice	7	8	11	41:48	29
12. Torpedo Pardubice	8	5	13	37:70	29
13. Prosetín	7	4	15	27:52	25
14. Chvojenec	4	8	14	33:53	20

nů z venku přišel propadák a konec podzimu jsme dohráli v útlumu," uvedl Pecháček.

Jako Fénix z popela

Ve fotbalových kruzích bylo Torpedo na odpis. V zimě nabíralo kondičku formou ledního hokeje. V prvním jarním kole remizovalo s Třemošnicí a trenér Pecháček mužstvo opustil. Na post hlavního kouče se z místa asistenta přesunul Oldřich Mareš. Při těžké premiéře v Živanicích jeho svěřenci inkasovali "šestku". Vzápětí však

jako bájný Fénix vstali z popela a Rosice rozdrtili v poměru 5:1.

"Tato výhra nás nakopla do lepších časů," vzpomíná Mareš. Jeho ovečky pak v nastaveném čase ztratily výhru v Újezdě a vysoko podlehly doma Hradišti. Nebylo by to Torpedo, aby se vzápětí nepostaralo o překvapení. Jako první v soutěži totiž poskvřnilo trávník SK Chrudim. "Výhra 4:1, v tom složení v jakém jsem nastoupili, byla i pro mě záhadou," poznamenal kouč. Za klíčový moment jara označil otočení vývoje v závěru

utkáni se Rváčovem. Prohra na Ramovce vrátila Torpedo na zem. Z té se zvedlo šesti body při domácím dvojitkání s Chvojnecem a Rozhovicemi. Po výhře nad Slatiňany v předposledním kole, záchrannáské boje zvládlo na jedničku.

Opětovný tlukot srdce

Jestliže na podzim Torpedo získalo doma dva body, tak na jaře mnětická rezidence připomínala nedobytný hrad (5 1 1). "Oproti podzimu byla v mužstvu lepší parta. Velkou zásluhou na opětovném stmelení hráčů má Vrbata. Pochvalu zaslouží také členové výboru Tylchrt i Lakomý, kteří zajistili finální chod klubu a my mohli soutěž dohrát. V neposlední řadě kluci našli znovuzrozené torpédácké srdíčko," vypočítal Mareš.

Drtivou většinu zápasů odchytil Šimonek, který měl za nestabilní obranou těžkou úlohu. V ní prý zaslouží pochvalu krajní beci Karlík s Jarmarem. Záložce šéfovali technický Hanousek a bojovník Vrbata. V průběhu jara se povedla výměna Kaciáně za Korečka, který putoval na jeho místo do útoku. Na hrotu se prosazoval Poláček, který se na jaře vrátil k fotbalu.

Historická výhra Rosic nad Torpedem vznikala v porodních bolestech

Rosice - Torpedo 2:0

Oba celky se na sebe těšily, ovšem čaru přes rozpočet jejich předzápasového elánu udělal hlavní rozhodčí Smitka. Ten při kontrole registračních průkazů zjistil, že Kmoškovi a Šimonkovi (oba Torpedo), chybí na zadní straně znak CMFS a identifikační číslo oddílu. Po rozmluvě s předsedou krajské STK a následné identifikaci Šimonka ostatními rozhodčími a předložení občanského průkazu Kmoška oba "hříšníky" do utkání pustil. Ani dvacetiminutové zpoždění neukradlo hráčům nadšení. Hned v 1. Popelka prostrčil míč na Horynu, jehož špatně umístěnou střelu Šimoněk vytáhl na roh. Přišla kontraakce. Poláček převzal dlouhý aut Karlík a jeho střílený centr odvrátil Hamerský s pomocí tyče na rohový kop. V 6. Popelka uvolnil Koukala, který napodobil Horynu. Ve 23. Horský našel ideálně Kaciáně, Mičjan však umně zmenšil střelecký úhel. Ve 40. přehrál Mert na Kmoška, ten vypálil vedle. V 50. prošel celým vápnem Bekavcův centr a Hoffmanově voleji zabránila pouze noha hostujícího beka. Vzápětí Popelkův roh hlavičkoval Hamerský těsně vedle. V 75. přišel zlomový okamžik utkání. Jarmar podruhé žlutě fauloval a Torpedo tak přišlo o obranný sloup. V 81. Horyna zpracoval Popelkův centr, se štěstím zdolal les nohou, ovšem vyběhající Šimoněk jeho střelu nohou vyrazil. Z protiútku zahrozilo duo Kmošek, Kacián. Posledně jmenovaného však přihrávka vyhnala ze střeleckého úhlu a Mičjan v pohodě zasáhl. V 83. si na roh čerstvého Řeháka naskočil stožár Pozdník a jeho prudká

hlavička málem protrhla síť - 1:0. V 87. po stejné standardce hlavičkoval Poláček a na brankové čáře zachránil Klimáček. Na druhé straně Šimoněk vychytal nohou Bekavce. V 90. vymyslel Řehák z rohu signál na Horynu, jeho první střelu zablokovala obrana, ovšem ta druhá zapadla přesně za tyč - 2:0. **Fakta** - branky: 83. Pozdník, 90. Horyna. Rozhodčí: Smitka (Chrudim) - Hořínek, Kamenický, ČK 0:1 (75. Jarmar), 3:3, diváků 100, poločas 0:0. **Rosice:** Mičjan - Sedivý, Hamerský, Pozdník, Metelka - Bekavec (89. Černošous), Štěpán, Horyna, Hoffman (62. Řehák) - Popelka, Koukal (55. Klimáček). **Torpedo:** Šimoněk - Karlík, Vopršál, Mert, Jarmar - Klečka, Fejl (53. Červenka), Kmošek, Horský - P. Kacián, Poláček.

Gólmanu Torpeda Petru Šimonkovi (vpravo) moc do řeči nebylo. V tuto chvíli totiž ještě netušil, zda mu rozhodčí kvůli neúplné registraci dovolí nastoupit. Foto: Zdeněk Zamastil

Datum	čas	PODZIM 2005	výsledek
13.8.2005	17.00	St.Hradiště vs. TORPEDO	2:3 *
21.8.2005	17.00	TORPEDO vs. SK Chrudim	2:2 *
28.8.2005	17.00	Paramo Pce vs. TORPEDO	2:4
4.9.2005	17.00	TORPEDO vs. Kameničky	2:5
10.9.2005	17.00	Chroustovice vs. TORPEDO	3:0 *
18.9.2005	16.30	TORPEDO vs. Mikulovice	3:3 *
24.9.2005	16.30	Slatiňany vs. TORPEDO	1:0 *
2.10.2005	10.00	TORPEDO vs. Načešice	0:0 +
8.10.2005	16.00	Třemošnice vs. TORPEDO	3:1 *
16.10.2005	15.30	TORPEDO vs. Rozhovice	3:1 *
22.10.2005	15.30	Rosice n.L. vs. TORPEDO	2:0 *
30.10.2005	14.30	TORPEDO vs. Újezd	3:3
5.11.2005	14.00	SK Chrast vs. TORPEDO	3:3

PO PODZIMU

1. Rosice n. L.	10	2	1	34:8	32
2. SK Chrudim	9	2	2	36:8	29
3. Staré Hradiště	8	2	3	39:15	26
4. Třemošnice	8	1	4	31:24	25
5. Chrast	7	1	5	29:21	22
6. Načešice	6	2	5	21:19	20
7. Paramo Pardubice	6	1	6	32:32	19
8. Rozhovice	5	2	6	25:22	17
9. Kameničky	5	1	7	18:24	16
10. Slatiňany	5	1	7	16:27	16
11. Torpedo Pardubice	3	5	5	24:30	14
12. Chroustovice	4	1	8	17:43	13
13. Mikulovice	2	1	10	21:46	7
14. Újezd	1	2	10	12:36	5

1998/1999 - III. TŘÍDA

Torpedo zítřa odlétá do Turecka

Pardubice - Fotbalistům Torpeda mohou mnozí závidět. Zítřa se totiž letecky vydávají do Turecka.

Je zajímavé, že budou pobývat na téměř místě, kde se v zimě "soustředila" prvoligová Olomouc. Jak nám řekl jeden z hráčů Václav Kabrhel, vedle tří přátelských zápasů má už výprava zajištěny vstupenky na utkání turecké ligy Antalia - Burzaspor, přičemž domácí mužstvo trénuje Josef Jarabinský. Kromě fotbalu se mužstvo bude věnovat i plážové kopané a nohejbalu. Kolektiv Torpeda doplňuje Vyčítal z Titaniku. Všichni si prodlouží léto, protože podle telefonické informace tamní teploty přesahují 30 stupňů Celsia.

Podzimní start do III. třídy Holicka Torpedo příliš neuspokojil. Václav Kabrhel věří, že se jeho výkony budou zlepšovat a postačí na umístění mezi trojicí nejlepších v tabulce. Postup do okresního přeboru cílem není, ale pokud by se naskytla příležitost o něj bojovat, mužstvo by jí nepohrdlo. (vož)

PODZIM 1998

23.8.	TORPEDO - MNĚTICE	17.00	NE	1:2
29.8.	OSTŘEŠANY "B" - TORPEDO	17.00	SO	0:4
6.9.	TORPEDO - JAROSLAV	17.00	NE	2:1
13.9.	DAŠICE - TORPEDO	17.00	NE	1:1
20.9.	TORPEDO - LIBĚTINY	16.30	NE	2:2
27.9.	PARAMO "B" - TORPEDO	16.00	NE	0:0
4.10.	TORPEDO - PARDUBIČKY "B"	16.00	NE	4:0*
11.10.	TORPEDO - HORNÍ JELENÍ	16.00	NE	2:0
18.10.	ŘEDICE - TORPEDO	15.30	NE	2:2
25.10.	TORPEDO - LOKO "B"	14.30	NE	5:0*
1.11.	SK MIKULOVICE - TORPEDO	14.00	NE	0:1
8.11.	TORPEDO - HRADIŠTĚ "B"	13.30	NE	8:0
15.11.	POPKOVICE - TORPEDO	13.30	NE	1:2*

Torpedo válelo pod horkým tureckým sluncem Aklimatizační potíže se po návratu do Pardubic neprojevíly

Pardubice - Jak jsme již informovali, fotbalisté SK Torpedo pobývali ve dnech 23. - 30. září na zájezdu v Turecku. Po návratu nám program přiblížil přímý účastník, jeden z hráčů Václav Kabrhel.

Mužstvo patří klub, město i okres reprezentovalo dobře, protože od hostitelů dostalo na příští rok pozvánku k opětovnému příletu. Přitom je na hřišti nijak nešetřilo, neboť po remíze v prvním zápase s Ilicasporem Czolakli 2:2 (góly Vrbata, Bosák) ve druhém stejného soupeře porazilo přesvědčivě 4:1, když hatrick Vrbaty doplnil brankou Svačina. Stejně dobře se hráči, mezi něž výborně zapadli Vyčítal z Titaniku a Hradečtí Lesák s Bitnarem, vydávali při plážové kopané, nohejbalu i podkovách.

Týdenní pobyt v oblasti Antalie nebyl pochopitelně naplněn pouze sportem. Mimořádně, hráči se při pohybu pořádně zpotili, protože rtuť teploměru se přes den vyšplhala ke čtyřicítce. Pot a únavu však rychle spláchli v moři nebo na tobogánech a podobných vodních atrakcích v Akvalandu, které Václav Kabrhel označil za největší zážitek.

Snímek, který vejde do klubové kroniky - SK Torpedo Pardubice na zájezdu v Turecku koncem září roku 1998. Dole zleva sedí Svačina, Karlík, Kabrhel, Baier, Bosák, Šimonek. Nahoře zleva Vyčítal, Bartakovič, Lakomý, Lesák, Vrbata, Kmošek, Bitnar.

Foto: oddíl

Stejná spokojenost ve výpravě panovala s ubytováním s polopenzí ve dvou nebo třílůžkových hotelových pokojích.

Na rozdíl od mnohých reprezentantů a ligistů si Václav Kabrhel ani jeho spoluhráči nestěžovali a nelámali hlavu s aklimatizací po střeďním návratu do chladných podzimních Pardubic. Za všechna slova hovoří nedělní vítězství nad "běčkem"

Pardubiček 4:0, jež SK Torpedo udrželo v kontaktu se špičí III. třídy Holicka. "Vloni postoupil Racek a letos hned sestoupil, takže Čivice se pohybují na samém konci tabulky," tlumí (možná takticky, kdoví) postupové úvahy Václav Kabrhel.

Tak či onak, hráči s JVC na prsou nedarují žádnému z uchazečů o okresní přebor jedinou branku zadarmo. (vož)

Torpedo jako trhací kalendář

Zranění a nedisciplinovanost hlavními příčinami sestupu týmu, který má domov v Mněticích

Druhý ročník v soutěži je prý vždy těžší než ten první. O tom se na vlastní kůži přesvědčilo pardubické Torpedo v I. B třídě. Zatímco loni se horko těžko zachránilo, tak v nedávno skončené soutěži už takové štěstí, spíše však hráče, nemělo. Skončilo sice na dvanácté, dlouho nesestupové příčce, ovšem po pádu rezervy FK AS z divize, muselo dolů také.

■ ZDENĚK ZAMASTIL

Pardubice - Trenéři prakticky všech týmů si stěžovali na úzký kádr. Kouč Torpeda se však ocitával v daleko složitější situaci. Byly totiž zápasy, kdy měl ze základu trhací kalendář.

Favorité nad outsidersy

"Torpedo vstupovalo do své druhé sezony s cílem vyhnout se záchranářským pracem. Chvilí se to dařilo. "Opět jsme zaznamenali vynikající start. Vždyť jsme ve třech zápasech získali sedm bodů a ne ledajakých. Vyhráli jsme v Hradišti i na Ramovce a remizovali s Chrudimí. Jenže po domácí prohře s Kameničkami přišla černá, téměř dvouměsíční série, kdy jsme nevyhráli. Po hříchu se soupeři, kteří papírově silnější rozhodně nebyli," vrací se k podzimu trenér Otakar Mareš. Torpedo figurovalo na jedenáctém místě se sedmibodovým náskokem na třináctou a jedním bodem na dvanáctou příčku. Tedy rozhodně se nedalo mluvit o klidu. Zimní příprava je v klubu specifická. "Hráči na sobě pracují individuálně. Polovina týmu hraje hokej, další třeba tenis či stolní tenis. Když se blíží začátek jara chtěli jsme trénovat společně, ovšem tento záměr nám narušilo počasí," postěžoval si dodatečně Mareš.

Osud zpečetila divize

Torpedo mělo opožděný

Pamětní fotografie Torpeda Pardubice z I. B třidy. Horní řada zleva: Kmošek, Klečka, Jarmar, Kutílek, Červenka, Úlehla, Vopršál, dole: P. Kaciáš, Mert, Šimonek, Hanousek, Vrbata. Foto: Martin Kratochvíl

start hned o dvě kola. Prohra v Chrudimí a s Paramem ho namočily do bojů o záchranu. Jeho osud se lámal v následujících třech zápasech, pomíne-li dohrávky, ve kterých utrpělo domácí debakly od Chrasti a Hradiště. "Na hřišti Kameniček jsme byli jasně lepší a konečná divoká remíza se ukázala jako ztrátová. Pak jsme nedokázali doma porazit ani Chroustovice. Zespoda se na nás začaly dotahovat Mikulovice," konstatoval Mareš. A právě v dalším kole se celek z Mnětic stěhoval do Mikulovic. "Sehráli jsme zcela vyrovnanou partii, o bod nás okradla chyba hlavního rozhodčího," nezapomněl na křivdu trenér Torpeda. Jeho svěřenci se propadli na dvanáctou příčku a při zhoršující se situaci v divizi, jim začalo být úzko. Přišla sice vydržená výhra nad Slatiňany a remíza s

Třemošnicí, ovšem bodovali také jejich konkurenti. Poslední plamínek naděje jim zahořel tři kola před koncem před utkáním v Rozhovicích. "Je těžkopochopitelné, že k tak důležitému zápasu jsme málem odjeli v deseti. Přesto ve druhé půli jsme při nerozhodném stavu, co do počtu gólů, ale v početní přesile, třikrát inkasovali," stále kroutí hlavou Mareš. Mikulovice si situaci pohlížely a po sestupu pardubické juniorky, byl osud Torpeda zpečetěn.

Šest golmanů na jaře

Suma sumárum Torpedo získalo na jaře šest bodů a jeho pád do okresního přeboru je zřejmě spravedlivý. Tristní je také jeho bilance v domácím prostředí. Dvě výhry a šest remíz nepotřebuje komentáře. Naopak osm bodů z venku nikdy není k zahazení. "Torpedo je manšaft, kterému je jedno

jestli hraje doma nebo venku," vysvětlil téměř shodnou bilanci Mareš a pokračoval. "Vše také ovlivnila skutečnost, že jsem každý zápas točil jinou základní sestavu. I když slovo základ, je hodně nadnesené. Brzy zraněného Poláčka, autora patnácti podzimních gólů a nedisciplinované Kmoška i dlouho zraněného Hanouska, jsem musel nasadit kluky, kteří dlouho nehráli," poznamenal trenér. Doslova raritou je nasazení šesti golmanů během třinácti jarních kol. "Proto také nemůžu brankářský post hodnotit. Stálou jedničku Šimonka jsem totiž více potřeboval v poli. V obraně vynikal Jarmar, své si odehrál Mert. Záloha bez Hanouska neexistovala, čímž trpěl i útok. Kaciáš se snažil, ovšem na hrotu byl osamocen," uzavřel černou kapitolu historie Torpeda trenér Otakar Mareš.

2009/2010 - III. TŘÍDA

Srch B-Torpedo 2:1 (2:1)

Branky: Dušek, Víšek - Vančura, s pišťalkou přijel; Buchta, ŽK: 1:4, 60. **SRCH:** Doležal - Barta st., Biško, L. Novotný, Kusý - Urbánek, Jahl, R. Doležalský, Levinský - Dušek, Víšek (Hlaváč, P. Doležalský, Hanč). Po čtvrt hodině hry překonal Doležala bývalý hráč Titaniku Vančura a hosté šli do vedení. Ve 22. napřáhl Dušek, o tři minuty později Víšek a rázem bylo všechno jinak. Po změně stran nejprve v 82. páli Jahl nad hostující břevno a o chvíli později jej nad druhé straně napodobil Berger. Poločasový výsledek tak platil i po konečném hvizdu hlavního arbitra.

Přelovice pokračují v krasojždě, Torpedo mlčí

Torpedo-Dašice 1:3 (0:1)

Branky: nehlášeno - P. Šmejda 2, Zamastil, soudcoval: Triandafilu, 30. **DAŠICE:** Metelka - Čermák, Šibal, Šafařík, J. Šmejda - O. Šmejda, Král, Vajer, Špaček - Zamastil, P. Šmejda (Šafařík, Krížek). Domáci již podruhé nesplnili svoji povinnost, kterou jim ukládá v čl. 18 Rozpis soutěží, a to hlásit výsledek a základní fakta ihned po skončení mistrovského utkání určeným sdělovacím prostředkům. V případě, že nebudou postupovat dle schválených pravidel, vystavují se disciplinárnímu řízení.

Torpedo-Pardubičky B 4:1 (0:0)

Góly: Kacián, Koreček, vlastní, Boháček - Krížek, rozhodčí: Svrůček, ŽK: 2:0, 50. **TORPEDO:** Pavlíček - Karlík, Hanousek, Jarmar, Šimonek - Vančura, Vrbata, Kmošek, Koreček - Boháček, Kacián (Bursa). Vyrovnávací duel, ve kterém měli domácí více ze hry a po obrátce stran se prosadili i střelci.

Torpedo-Ředice 2:2(2:1)

Branky: Kacián 2 - Mokřý, Pecina ml., řídil: Říha, ŽK: 2:1, 30. **TORPEDO:** Pavlíček - Karlík, Hanousek, Vrbata, Šimonek - Koreček, Kmošek, Spěvák, Bursa - Kacián, Berger (Boháček, Vančura). Domáci hemž lepší, a kdyby využili všechny svoje šance, nemuseli se o body dělit. Redičtí v utkání vždy dotahovali a kuriózní byl jejich vyrovnávací gól. Gólman Pavlíček vykopí míč z hranice velkého vápna, ten na půlící čáře skočil na dmu na nohu Peciny, který jej bez skupuli napálil zpátky k domácí brance. Na tento dalekonosný projektíl vracející se gólman nedosáhl a hosté byli rázem u vytření jak stovky věřících při návštěvě papeže.

Nemošice - Torpedo 1:2 (0:1)

Góly: Michal Večeřa - Jarmar, Kacián s pišťalkou přijel: Jirouš, b. k., 30. **NEMOŠICE:** Gruber - Mechma, Dvořák, Marek Večeřa, L. Přihoda - T. Týnek, Michal Večeřa, Kreml, A. Týnek - M. Vítek, Racek (Kábele, V. Polanecký). V 7. chybu domácích zadávků potrestal Jarmar a na dlouhé minuty vyvedl Nemošické z tempa. V 55. vyrovnal Michal Večeřa, ale o pět minut později našel Koreček svým centrem Kaciána a ten opět zařídil vedení svých barev. Domáci pak vyvinuli velký tlak, vytvořili si celou řadu slibných brankových příležitostí, které však nedokázali dotáhnout do konce, když jenom loňský vítěz střelecké soutěže M. Vítek sám spálil tři gólovky.

Opatovice B - Torpedo 2:4 (1:2)

Branky: Vosáhl, Špalek - Hanousek 2, Kmošek, Berger, karetní mág: Gemát, ČK: 0:1 (80. Jarmar), ŽK: 3:5, 90. **OPATOVICE:** Nový - Pavel Svoboda, Kudláček, Břo, Václav - Novotný, Maruščík, Sehnoutka, Vosáhl - Tešla, Adamuška (Mejšký, Špalek, O. Svajdler). Opatovičtí po vedoucí brance Vosáhla z přímého kopu promarnili další tři gólové šance, na protu tomu hosté nabídnuté příležitosti s přehledem proměnili. Vniřevč přišel i drtivý tlak domácích v závěru utkání, který k obrátce skóre také nepomohl.

V mnětickém derby se červenalo

Torpedo-Mnětice 4:2(3:0)

Branky: Berger, Spěvák, Jarmar, Boháček z pok. kopu - Václavek, Hutla, rozhodoval: Franc, ČK: 1:1 (60. Berger - 76. Václavek), ŽK: 2:2, 50. **TORPEDO:** Pavlíček - Bursa, Vrbata, Jarmar, Koreček - Kmošek, Spěvák, Berger, Vančura - Boháček, Kacián. Oba týmy využívají jedno hřiště v Mněticích jak AC a Inter v Miláně, jenom ta soutěž je o něco nižší. Vzájemný zápas pak vykazoval všechny atributy pravého derby a to bojovnost, góly, fečnické vsuvky i karetní postupku. Do půl hodiny si Torpedo vybudovalo třígólový náskok, když Mnětičtí mířili pouze dvakrát do břevna. Po obrátce stran za stavu 4:1 měli poslední slovo Mnětičtí.

Jaroslav-Torpedo 3:3(1:1)

Góly: Šebetka 2, Šretr z pok. kopu - Jarmar, Hanousek, Bosák, sudí: Markvart, b. k., 60. **JAROSLAV:** Šimberský - J. Trnec, Šretr, S. Trnec, V. Burjáněk - Vojtěšek, Friml, Šebetka, Jägerman - Pištora, M. trnec (Vanáček, Černý). Domáci k zápasu nastoupili v silně improvizované sestavě, hosté byli fotbalovější a v průběhu utkání vedli 2:1. Pak se karta otočila a 3:2 vedla Jaroslav. Zaslouženou remizu si hráči Torpeda zajistili minutu před koncem.

Torpedo-Litětín 1:4 (0:1)

Branky: Hanousek - Roček, Plížik, Petr Shejbal z penalty, Stančel, sudí: Ziegler, ČK: 1:0 (54. Kmošek), ŽK: 3:2, 40. **TORPEDO:** Pavlíček - Karlík, Vrbata, Šimonek, Koreček - Hác, Hanousek, Kmošek, Vančura - Kacián, Boháček. Od první minuty na pažitu kralovali domácí, připravili si několik šancí, ovšem i tu největší spálil Kacián. Za této situace podnikli ve 37. Litětínští ojedinělý kontr a změnu skóre byla na světě. Ve 2. půli byl po druhé žluté vyloučen Kmošek, přesto se domácí dočkali v 61. vyrovnání. V poslední čtvrtině však hosté zabrnkali na vítězné struny a zápas rozhodli ve svůj prospěch.

Příloha č. 3 – Fotografická příloha

Kalendář klubu Torpedo

Vytetovaný znak Torpeda na paži jednoho z členů klubu

Čepice s nápisem Torpedo Pardubice

Vlajčka do automobilu

Porcelánová figurka znázorňující člena klubu Torpedo

Nástěnné hodiny se znakem Torpeda